

Teremtésvédelmi cselekvési tippek

A XX. Kárpát-medencei Háló tábor (Békés-Dánfok, 2021. augusztus 5-i „Kapcsolatom a teremtett világgal” c. teremtésvédelmi foglalkozására.

Készítette: Kisközösségi Program (<http://www.kiskozossegek.hu/>, <https://kiutak.hu/>)

Táborra adoptálta a Kisközösségi Program kiutak.hu portálja alapján: Kükedi Zsolt

Tartalom

Tartalom.....	1
Kezdő cselekvési tipp 1: Alakítsunk ökokört!.....	3
Kezdő cselekvési tipp 2: Cseréljünk terményeket egymás között!.....	4
Kezdő cselekvési tipp 3: Csökkentsük az élelmiszer-pazarlást közösségi megoldásokkal is!.....	5
Kezdő cselekvési tipp 4: Gerilla-kertészkedjünk!.....	6
Kezdő cselekvési tipp 5: Hívjunk szakértőt, és beszéljünk együtt!.....	7
Kezdő cselekvési tipp 6: Indítsunk baráti szabadegyetemet!.....	8
Kezdő cselekvési tipp 7: Indítsunk ökofilmklubot!.....	9
Kezdő cselekvési tipp 8: Indítsunk olvasókört!.....	10
Kezdő cselekvési tipp 9: Ismerjük és tapasztaljuk meg jobban lakóhelyünk természeti értékeit!.....	11
Kezdő cselekvési tipp 10: Kalákázzunk!.....	12
Kezdő cselekvési tipp 11: Keressünk más megoldásokat a zajos fűnyírás helyett, vagy akár hagyjunk is föl vele!.....	13
Kezdő cselekvési tipp 12: Készítsünk helyi értékleltárt!.....	14
Kezdő cselekvési tipp 13: Komposztáljunk együtt!.....	15
Kezdő cselekvési tipp 14: Osszunk meg használati tárgyakat egymás között!.....	16
Kezdő cselekvési tipp 15: Segítsük egymást a gazdálkodásban!.....	17
Kezdő cselekvési tipp 16: Szervezzünk cserebörzést!.....	18
Kezdő cselekvési tipp 17: Szervezzünk garázsvásár-fesztivált!.....	19
Kezdő cselekvési tipp 18: Szervezzünk magbörzést!.....	20
Kezdő cselekvési tipp 19: Szervezzünk telekocsit, vagy társuljunk ilyen rendszerbe!.....	21
Kezdő cselekvési tipp 20: Teremtsünk élőhelyeket a településeken, és őrizzük is meg azokat!.....	22
Kezdő cselekvési tipp 21: Zöldítsük a kopár belső udvarokat és házfalakat!.....	23
Középhaladó cselekvési tipp 1: Alakítsunk ki autómentes tereket!.....	24
Középhaladó cselekvési tipp 2: Alakítsunk szívességbankot!.....	25
Középhaladó cselekvési tipp 3: Alapítsunk komplex életmód-alternatívára törekvő ökoközösséget lakóhelyünkön!.....	26
Középhaladó cselekvési tipp 4: Csökkentsük a fényszennyezést!.....	27
Középhaladó cselekvési tipp 5: Hozzunk létre helyiek által támogatott mezőgazdasági rendszert!.....	28
Középhaladó cselekvési tipp 6: Hozzunk létre közösségi kertet!.....	29
Középhaladó cselekvési tipp 7: Hozzunk létre közösségi magbankot!.....	30
Középhaladó cselekvési tipp 8: Hozzunk létre köztereket, illetve közösségi tereket!.....	31
Középhaladó cselekvési tipp 9: Indítsunk helyi termelői/kézműves piacot!.....	32
Középhaladó cselekvési tipp 10: Indítsunk közösségi (javító)műhelyt!.....	33
Középhaladó cselekvési tipp 11: Indítsunk upcycling vállalkozást!.....	34
Középhaladó cselekvési tipp 12: Kapcsoljuk újra össze a valaha egybefüggő élőhelyeket!.....	35
Középhaladó cselekvési tipp 13: Keressünk szelíd növényvédelmi megoldásokat a kertekben, a közterületeken és a földeken!.....	36
Középhaladó cselekvési tipp 14: Legyünk polgári természetőrök!.....	37

Középaladó cselekvési tipp 15: Lépünk fel a kémiai szűnyoggyérítés ellen!.....	38
Középaladó cselekvési tipp 16: Létesítsünk zöldtetőket, tetőkerteket!.....	39
Középaladó cselekvési tipp 17: Lobbizzunk a tömegközlekedés színvonalának javítása érdekében!.....	40
Középaladó cselekvési tipp 18: Működtessünk bevásárlóközösséget!.....	41
Középaladó cselekvési tipp 19: Működtessünk közös mosodát!.....	42
Középaladó cselekvési tipp 20: Működtessünk maradékboltot!.....	43
Középaladó cselekvési tipp 21: Nyilvánítsunk területeket helyi védettséggé!.....	44
Középaladó cselekvési tipp 22: Segítsük a kerékpározást és a hasonló, szelíd közlekedési módokat településünkön! ..	45
Középaladó cselekvési tipp 23: Szervezzünk bolhapiacot!.....	46
Középaladó cselekvési tipp 24: Szervezzünk közösségi ökotábort bármely korosztálynak!.....	47
Középaladó cselekvési tipp 25: Szervezzünk tudásmegosztó intézményeket: népfőiskolát, szabadegyetemet, tanfolyamot!.....	48
Középaladó cselekvési tipp 26: Szorítsuk vissza az idegenhonos özőnfajokat!.....	49
Középaladó cselekvési tipp 27: Tanuljunk meg környezettudatos építési formákat! Menjünk építési műhelymunkára, képzésre!.....	50
Középaladó cselekvési tipp 28: Ültessünk fákat, bokrokat – erdősítsünk – létesítsünk parkokat!.....	51
Középaladó cselekvési tipp 29: Védjük meg a meglévő települési zöldterületeket!.....	52
Haladó cselekvési tipp 1: Akadályozzuk meg a települések, utak, ipari területek indokolatlan terjeszkedését!.....	53
Haladó cselekvési tipp 2: Alakítsunk szövetkezetet önkéntes alapon!.....	54
Haladó cselekvési tipp 3: Alkossunk ökofalvat!.....	56
Haladó cselekvési tipp 4: Állítsunk vissza élőhelyeket természetközeli formájukba!.....	57
Haladó cselekvési tipp 5: Hozzunk létre „tündérgertet” gyümölcs-tájfajták megmentésére és terjesztésére!.....	58
Haladó cselekvési tipp 6: Hozzunk létre helyi pénzrendszert!.....	59
Haladó cselekvési tipp 7: Hozzunk létre ökotudatos co-housingot!.....	61
Haladó cselekvési tipp 8: Hozzunk létre újrahasználati központot!.....	62
Haladó cselekvési tipp 9: Működtessünk adományboltot!.....	63
Haladó cselekvési tipp 10: Működtessünk csomagolásmentes boltot!.....	64
Haladó cselekvési tipp 11: Működtessünk kölcsönzőt!.....	65

Kezdő cselekvési tipp 1: Alakítsunk ökokört!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/alakitsunk-okokort/>

A cselekvési tipp leírása

Az ökokörök olyan – számos országban működő – közösségek, amelyekben az emberek egymást segítik saját háztartásaik zöldítésében. A tagok több héten (általában két-három hónapon) keresztül heti rendszerességgel találkoznak, és minden alkalommal háztartásuk más és más szeletét vitatják meg egy állandó csoportvezető segítségével. Foglalkoznak többek között háztartásuk energia- és vízfogyasztásával, étkezési szokásaikkal, vegyszerhasználatukkal, továbbá hulladéktermelésük és közlekedési szokásaik környezeti hatásaival is. A kör tagjai közösen ötletelnek, kísérleteznek, megosztják egymással tapasztalataikat (ideértve a kudarcokat is), így inspirálják, segítik egymást. A folyamat végére számszerűsíthetővé is válik a résztvevők viselkedésváltozása. Láthatják például, hogy mennyivel kevesebb vizet használtak, vagy hogy mennyi élelmiszert mentettek meg a kidobástól.

Magyarországon a Tudatos Vásárlók Egyesülete tette ismertté ezt a nemzetközi mozgalmat. Az ökokörök tagjai a két-három hónap letelte után is együtt maradhatnak (amire számos itthoni példa is létezik), sőt, túl is léphetnek a háztartás szintjén: törekedhetnek közösségi cselekvési alternatívákra is, illetve igyekezhetnek településükön hatni másokra, beleértve az önkormányzatot is. Többek között bevásárlóközösségek, helyi zöld csoportok, közösségi kertek is alakultak már olyan emberek összefogásával, akik ökokörökben ismerték meg egymást. Továbbá sok, már működő közösség megerősödését segítette az, hogy menet közben belevágtak egy ökokörbe. Ily módon az ökokörök akár komplex életmód-alternatívára törekvő helyi közösségek kiindulópontjai, illetve megerősítői is lehetnek.

Kapcsolódó ajánló

További információk az ökokörökről a Tudatos Vásárlók Egyesületétől:
<https://kiutak.hu/linkek/okokorok/>

Kategóriák

[Általános](#), [Cselekvési tippek](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 2: Cseréljünk terményeket egymás között!

Fotózz le!

A cselekvési tipp leírása

A felesleges termények megosztása az emberi közösségekben nagyon elterjedt jelenség, éppen csak a nyugati társadalmakban és az utóbbi időben szorult háttérbe. Pedig számos okból érdemes csereberélni! Nem foglalkozhat mindenki mindennel, hatékonyabb, ha kialakul némi munkamegosztás egy közösségen belül. Így mindenki nagyobb hangsúlyt fektethet arra, amihez alkalmasabbak az adottságai, vagy több a kedve. Az is sokszor előfordul, hogy egy-egy termény valakinél kiesik (például egy késői fagy vagy egy kártevő miatt), vagy épp ellenkezőleg: valamiből több terem egy-egy portán, mint amennyire szükség van (gondoljunk például egy kifejlett cseresznyefára). Amellett, hogy az efféle cserebere számottevően hozzájárulhat egy közösség tagjainak ellátásához, szorosabbá fűzi a közösségen belüli kapcsolatokat is, ami legalább ilyen fontos szempont. Sőt, valószínűleg az emberi közösségek túlnyomó többségében ez az egyszerű tevékenység volt mindig is az egyik fő összekovácsoló erő – éljünk hát vele mi is! Akár már kertjeink tervezésekor is figyelembe vehetjük a csere lehetőségét – megfontolandó például, hogy érdemes-e nekünk is ugyanolyan fajtájú gyümölcsfát telepítenünk, amilyen már van a közösségünkben. Egy élő, személyes kapcsolaton alapuló közösségben a kereslet és kínálat sokszor magától is találkozik, de ha szükséges, használjuk bátran a közösségi portálokat, ezek helyi csoportjai, vagy akár a [Miutcánk](#) platformja is kifejezetten alkalmasak e célra. A termények csereberéjéről bővebben olvashatunk a [Gaia kertje](#) című könyv városi permakultúráról szóló fejezetében – és az ott leírtak természetesen falun ugyanúgy érvényesek.

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élelmünk](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 3: Csökkentsük az élelmiszer-pazarlást közösségi megoldásokkal is!

Fotózz le!

A cselekvési tipp leírása

Az ENSZ Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezetének adatai szerint a világon megtermelt élelmiszer mintegy egyharmada az élelmiszerlánc valamely szakaszában kárba vész. Magyarországon évente mintegy 1,8 millió tonna élelmiszer-hulladék keletkezik. Az egyének, illetve a kereskedelem résztvevői mellett a közösségek is sokat tehetnek e pazarlás csökkentése érdekében.

Megoszthatjuk például egymással kedvenc receptjeinket, tartósítási módszereinket, praktikáinkat az élelmiszer-maradékok fölhasználásához. A megmaradt, számunkra felesleges élelmiszereket, terményeket fölajánlhatjuk közösségünk többi tagjának, vagy akár rászorulóknak is. Utóbbiak számára összegyűjthetjük a boltokban, piacokon, vendéglátóhelyeken keletkezett megmaradt vagy közeli lejáratú élelmiszert is.

Amennyiben még így is marad felesleg, eleségül szolgálhat állatok számára, vagy végső esetben [komposztálhatjuk is](#).

Hozzájárulhat az élelmiszer-pazarlás megelőzéséhez az is, ha közvetlenül a termelőtől vásárolunk, hiszen így hamarabb jut el az élelmiszer a "tanyától a tányérig". Számít az is, hogy ilyenkor rendszerint kimérve tudjuk vásárolni az árut, így ritkábban veszünk belőle túl sokat. Továbbá jobban is becsüljük azt az ételt, amelynek ismerjük a származását, és emiatt kisebb eséllyel végzi a szemétkosárba. Nem utolsósorban pedig személyesen a termelőtől nemcsak a tökéletesen kinéző zöldséget-gyümölcsöt vesszük meg.

A termelőnél megmaradt termények betakarítására szervezhetünk másodszüretet, feldolgozásukat – lekvárfőzést, befőzést, aszalást stb. – pedig együtt is végezhetjük. Ez remek közösség- és kapcsolatépítő esemény lehet. Városiak és vidékiek, illetve vásárló és termelő kapcsolatát is erősíthetik ezek az alkalmak.

Kapcsolódó ajánló

Felelős Gasztrohős - az etikus táplálkozással foglalkozó alapítvány honlapja:

<http://kiutak.hu/linkek/felelos-gasztrohos/>

Magyar Élelmiszerbank Egyesület - a megmaradt ételmet rászorulóknak juttató szervezet:

<http://kiutak.hu/linkek/magyar-elelmiszerbank-egyesulet/>

Food Not Bombs - az előzőhöz hasonló célú kezdeményezés:

<http://kiutak.hu/linkek/food-not-bombs/>

Budapest Bike Maffia - ételadományok eljuttatása hajléktalan emberek számára:

<http://kiutak.hu/linkek/budapest-bike-maffia/>

Kosárközösség kereső - segítség bevásárlóközösségek szervezéséhez:

<http://kiutak.hu/linkek/kosarkozosseg-kereso/>

Működő közösségi gazdaságok és dobozrendszerek adatbázisa - közösségi gazdaságok

és dobozrendszerek adatbázisa: <http://kiutak.hu/linkek/mukodo-kozossegi-gazdasagok-dobozrendszerek-es-bevasarlokozossegek-adatbazisa/>

Friss és máris a szemétkosárba - Díjnyertes film a globális élelmiszer-pazarlásról:

<http://kiutak.hu/linkek/valentin-thurn-friss-es-maris-a-szemetben/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élelmünk](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 4: Gerilla-kertészkedjünk!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/gerillakerteszkedjunk/>

A cselekvési tipp leírása

Ha az önkormányzat nem ad engedélyt a faültetésre, vagy nincs kedvünk a bürokrácia útvesztőiben tévelyegni, választhatjuk a gerillakertészkedést, vagyis az engedély nélküli ültetést is. Tény ugyanakkor, hogy az így ültetett fánk vagy nagyobb cserjénk kisebb eséllyel lesz hosszú életű. Emiatt alighanem inkább egynyári virágú és kisebb bokrok esetében célszerű a gerillakertészkedésre szavazni. Sivár, gondozatlan városi szegleteket érdemes földobni néhány tőnyi szép virággal, amelyeket persze nem elég pusztán elültetnünk, a további gondozásuk ugyanilyen fontos. Mindenképp tartózkodjunk az özönfajoktól.

Kapcsolódó ajánló

Videó a gerillakertészet egyik nemzetközi hírű vezéralakjával:
<http://kiutak.hu/linkek/magyar-betonban-a-gerillakerteszes-asoja/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 5: Hívjunk szakértőt, és beszéljünk együtt!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/hivjunk-szakertot-es-beszelgessunk-egyutt/>

A cselekvési tipp leírása

Közös tanulás, az ökológiai válsággal és a kiútlehetőségekkel kapcsolatos ismereteink bővítése céljából szervezhetünk előadásokat (vagy akár tanfolyamokat) különféle témákban jártas és hiteles szakértők bevonásával. Különösen hasznosak ezek az alkalmak azt megelőzően, hogy nekilátnánk terveink megvalósításának. Helyi tudásunk szakértői tudással kiegészülve adhat igazán jó alapot számunkra a cselekvéshez. Nem utolsósorban közösségünk kialakulását, összerázódását is segíthetik ezek a beszélgetések.

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Általános](#), [Cselekvési tippek](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 6: Indítsunk baráti szabadegyetemet!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/inditsunk-barati-szabadegyetemet/>

A cselekvési tipp leírása

Rengeteg olyasféle ismeret lehet egy ember birtokában, amelyről akár még közeli ismerősei sem tudnak, hiszen hétköznapi beszélgetésekben nem feltétlenül kerülnek felszínre ezek. Ugyanakkor új dolgokat megismerni jó, sőt a hétköznapiakban is hasznos lehet. Továbbá a legtöbb ember számára jó élmény megismertetni másokkal azt a területet, amelyen ő jártas. Kiváló közösségépítő lehetőség is egyben, ha tudatosan építve ezekre a "jóságokra" baráti, közösségi szabadegyetemet szervezünk. Ilyen alkalmak során önkéntesen, rendszerezetten oszthatjuk meg tudásunkat társainkkal. Ez kisebb elköteleződéssel jár, mint beiratkozni egy tanfolyamra a témában. Ugyanakkor ablakot is nyithat egy résztvevő számára, mert tapasztalatot szerezhethet őt érdeklő új témákban, és akár további elmélyülésre is ösztönözheti immár intézményes keretek között.

Egy ilyen sorozat kiváló lehetőség (humán)ökológiai műveltségünk elmélyítésére is. Ezt több okból is érdemes a témák egyikének választanunk. Egyrészt korunk egyik legfontosabb problémaköre az ökológiai válság, amely rendkívül szerteágazó is, így mindig okosodhatunk ebben a témában. Nem is elsősorban a problémák részleteire (bár ezek is fontosak), inkább a kiútlehetőségekre, a fenntartható társadalmak vízióira és az ezeket célzó, már ma is működő kezdeményezésekre érdemes összpontosítanunk. Másrészt az ismeretszerzés, a tudatosodás, szellemi és lelki erőforrásaink gyarapítása ugyanúgy leválást jelent az atomizáló, ösztönvilágunkat manipuláló, erőforrás-pazarló fogyasztói rendszerekről, mint ahogy az önszerveződés és a közösségi létmód maga is leválás a „rendszerrel”. Márpedig egy efféle szabadegyetem működtetésével már eleve ezt a kiutat tapossuk. Ennek tudatosítása önerősítő motivációt jelenthet a résztvevők számára.

Természetesen számos további téma is felvethető, melyek tágíthatják a közösség tagjainak világismeretét és/vagy gyakorlati hasznuk is lehet. Csak pár példa: a filozófia története, informatikai alapfogalmak, adózási ismeretek, zenei irányzatok, varrási alapok, kertészeti fogások, diétás ételek készítése, masszázs alapok, térképolvasás, tudatos vásárlás, a social media tudatos használata, meditációs gyakorlatok, kottaolvasás...

Néhány tipp a szabadegyetem szervezéséhez:

- A barátokkal, ismerősökkel, közösségtagokkal jegyezzük fel, „ki miben tudós”. Ezt egy bevezető beszélgetésen vagy egy közös onlajn dokumentumban is összegyűjthetjük. (Azt egyébként is hasznos lehet tudni és feljegyezni, hogy a közösségek tagjai mihez értenek.) A „kurzusok” összeállításában az azonos területen jártas közösségtagok együtt is működhetnek.
- Jelentkezzünk egymás csoportjaiba – például egy excel táblázatba lehet beírni, ki melyik csoportban szeretne részt venni hallgatóként.
- Lehet témánként egy-egy alkalom is, ahol mindenki egy-egy előadást vagy foglalkozást tart, de szervezhetünk több alkalmas kurzust, sorozatot is.
- Állapodjunk meg előre a keretekben: mennyi időt szánunk egy-egy alkalomra, hány alkalom lesz egy-egy témából, milyen módszerrel fogunk tanulni (előadás, interaktív workshop, szeminárium, beszélgetés, lesz-e házi feladat, lesz-e projektmunka...).
- Támogassuk egymást, hogy mindenki megtalálja a számára testhez álló tanítási módszereket (nem mindenki érzi magát otthonosan például az előadói szerepben, de lehet, hogy kiválóan tud beszélgetni a saját szakmája kérdéseiről).
- Adjunk segítő, lelkesítő, támogató, építő visszajelzést egymásnak a tanítás és a tanulás módjáról is.
- Legyünk egymással empatikusak, hiszen valószínűleg különböző tudásszintekről indulnak a különböző résztvevők, így lehetnek olyan kifejezések, elméleti vagy gyakorlati ismeretek, amelyeket valaki nem ismer, mások számára viszont már nyilvánvaló.
- Az egyes kurzusok futhatnak párhuzamosan is, de következhetnek egymás után is.

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Általános](#), [Cselekvési tippek](#), [Cselekvési tippek](#), [Kezdő](#), [Kezdő](#), [Oktatásunk](#)

Kezdő cselekvési tipp 7: Indítsunk ökofilmklubot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/inditsunk-okofilmklubot/>

A cselekvési tipp leírása

Az ökofilmklub kiváló közösségindító, „társkereső” esemény vagy eseménysorozat is lehet, de a már haladó, összetartó közösségek is rengeteget tudnak belőle tanulni. Nem melleleg nagyon élvezetes formája a látókör szélesítésének. A filmklub minden alkalommal egyetlen film köré épül, ami dokumentum- és játékfilm egyaránt lehet. Ezt először együtt megnézik a jelenlévők, majd egy felkészült moderátor és akár meghívott szakértő(k) segítségével közösen beszélgetnek a filmhez kapcsolódóan. A filmválasztásnál fontos szempont az, hogy inspiráló, gondolatébresztő alkotást keressünk, hiszen akár egy jövőbeli közös akciót is megalapozhat egy-egy filmben látott példa. Az ökofilm kiválasztásában segítenek a kiutak.hu ajánlói, itt minden témakörben szűrhetők a kapcsolódó filmek, videók.

Kapcsolódó ajánló

Ökofilmklub Egyesület: <http://kiutak.hu/linkek/okofilmklub/>

Kategóriák

[Általános](#), [Cselekvési tippek](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 8: Indítsunk olvasókört!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/inditsunk-olvasokort/>

A cselekvési tipp leírása

A konkrét gyakorlati tevékenységek előtt, mintegy nulladik lépésként szervezhetünk lakóhelyünkön olvasókört az ökológiai válság és a kiútlehetőségek témájában. A oldalon ehhez számos olvasnivaló közül válogathatunk (először a témakörre, majd a „Könyvek, kiadványok” gombra kattintva). Az olvasókör lehet zárt körű, tudásunk elmélyítésére, vagy nyílt, ismeretterjesztő jellegű, amelynek során új társakat is találhatunk a terveinkhez. Egy filmklubhoz hasonlóan szakértőket is meghívhatunk a beszélgetésekhez.

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Általános](#), [Cselekvési tippek](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 9: Ismerjük és tapasztaljuk meg jobban lakóhelyünk természeti értékeit!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/ismerjuk-es-tapasztaljuk-meg-jobban-lakohelyunk-termeszeti-ertekeit/>

A cselekvési tipp leírása

Minden természetvédelem ezzel kezdődik. Hiszen amit nem tapasztalunk meg, azt nem igazán ismerjük, amit nem ismerünk, azt nem szerethetjük, és amit nem szeretünk, azt kisebb eséllyel védjük.

Kiránduljunk! Helyi túraegyletektől vagy természetvédő szervezetektől remek ötleteket kaphatunk, hogy merre érdemes mennünk. És még jobb, ha a természeti értékek egy avatott ismerőjével együtt kirándulunk. Erre a legjobb lehetőség az, ha a nemzeti parkok által szervezett túrákhoz csatlakozunk.

Figyeljük az élővilág változásait! Érdemes följegyeznünk, hogy különféle élőlényeket hol, mikor, mekkora egyedszámban láttunk. Ezáltal meg lehet állapítani például, hogy egy faj ritkulófélben van-e, és emiatt esetleg fokozottabb védelemre van-e szüksége. Ma már a természetvédelmi szakemberek is egyre inkább igénybe veszik laikusok segítségét az élővilág változásainak dokumentálásában.

Keressük föl a nemzeti park oktatóközpontját, illetve honlapját! Az ország teljes területe valamely nemzeti park igazgatóságának illetékességébe tartozik. És minden parknak létezik legalább egy oktatóközpontja, ahol minden bizonnyal lakóhelyünk környékének természeti értékeiről is sok érdekes információt kaphatunk. Ugyanígy hasznos tudnivalókkal szolgálhat a nemzeti park honlapja is.

Szervezzünk előadást, beszélgetést! Hívjuk el a helyi természeti értékek egy avatott ismerőjét, hogy nyilvános előadáson/beszélgetésen meséljen róluk.

Segítsük elérni, hogy az iskolákban a gyerekek tanuljanak a helyi természeti értékekről és tájhasználati hagyományokról! Ha találunk akár csak egy elkötelezett pedagógust, aki hajlandó mindezt a tananyagba építeni, egy fogékony korosztályhoz juthatnak el az információk.

Vegyünk részt természetvédelmi táborokban! Bár e táborok döntő részét gyerekeknek, fiataloknak szervezik, némelyik felnőttek, különösen szülők számára is nyitott.

Használjuk a tanösvényeket, illetve alakítsunk ki újakat! Használjuk a meglévő tanösvényeket, továbbá segítsünk megőrzésükben, karbantartásunkban. Új tanösvények alulról jövő kezdeményezésként is létesíthetők – a nemzeti park igazgatóságának engedélyével.

Kapcsolódó ajánló

A magyar állami természetvédelem hivatalos honlapja: <http://kiutak.hu/linkek/a-magyar-allami-termeszetvedelem-hivatalos-honlapja/>

Magyar Nemzeti Parkok: <http://kiutak.hu/linkek/magyar-nemzeti-parkok/>

Túratárs: <http://kiutak.hu/linkek/turatars/>

Kiss Gábor (szerk.) - Tanösvények tervezése. Módszertani útmutató:

<http://kiutak.hu/linkek/kiss-gabor-szerk-tanosvenyek-tervezese-modszertani-utmutato/>

Gonczlik Andrea - Az élő természet adományai: <http://kiutak.hu/linkek/gonczlik-andrea-az-elo-termeszeti-adomanyai/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 10: Kalákázzunk!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/kalakazzunk/>

A cselekvési tipp leírása

A társasmunka az emberi közösségek egymást segítő, viszonzáson, kölcsönösségen alapuló ősi gazdasági formája. A vadászó-gyűjtögető népek, illetve a faluközösségek gazdasága is a közös munkán alapult. A nehéz, monoton, hosszú ideig tartó tevékenységeket a közösség, a társaság tette változatossá, szórakoztatóvá. A nagy központi ellátórendszerek megjelenése előtt a szociális biztonságot a kölcsönösségen alapuló közösségi segítségnyújtás biztosította. Magyar nyelvterületen ezeket a társasmunkákat kalákának, klákának, kocetának nevezték.

A kaláka átszötte a mindennapokat, a munkavégzést, a szórakozást, az ünnepeket. Kalákában védték az erdélyi falvak lakói a jószágokat a farkastól, társasmunkában építették a falu közös használatú útjait, az esküvőre női kalákák készítették az ételeket, de a disznóvágás is elképzelhetetlen volt a közösség segítsége nélkül. A közös munka mindig közös szórakozással párosult, a munka minden fázisához, rituálék, dalok, táncok párosultak.

Magyarországon a legelterjedtebb és legismertebb társasmunka a [házépítő kaláka](#), mely a huszadik század második felében ismét meghatározóvá vált az országban. Ekkor évente több tízezer ház épült munkahelyi közösségek, baráti társaságok, illetve családok közös munkájával, melynek alapja nem a vásárolt munka vagy szolgáltatás, hanem a kölcsönösség volt. Ahogy Magyarországon, úgy a világ más pontjain sem tűnt el a társasmunka, a kaláka hagyományát követik napjaink demokratikusan működő szövetkezetei, továbbá karitatív szervezetei.

A társasmunka résztvevői mindig olyan feladatok ellátására szerveződtek, amiket az állam, illetve a piac nem tudott vagy nem akart megoldani (ami nem jelenti azt, hogy kizárólag ilyen feladatokra érdemes ma kalákát szervezni). Ilyen célok megvalósítására alakultak többek között a ház-, a gát- és az útépítő kalákák. Napjaink talán legfőbb megoldatlan problémájára, az ökológiai válságra sem a piac, sem az állam nem találja a megoldást – ahogy több másik társadalmi problémára sem. Ilyenkor, ahogy korábban is, az alulról szerveződő, kölcsönösség vezérelte közösségekre hárul a feladat, hogy a válságra megoldást jelentő új gazdálkodási módokat megtalálják. A társasmunka segítségével az ökológiai válságból is könnyebb kiutat találni.

Kapcsolódó ajánló

Részletes, klasszikus tanulmány a kalákáról:

https://kiutak.hu/linkek/nepi_tarsasmunkak_es_osszejoveteleik/

Kategóriák

[Általános](#), [Cselekvési tippek](#), [Cselekvési tippek](#), [Kezdő](#), [Kezdő](#), [Pénzünk](#)

Kezdő cselekvési tipp 11: Keressünk más megoldásokat a zajos fűnyírás helyett, vagy akár hagyjunk is föl vele!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/keressunk-mas-megoldasokat-a-zajos-funyiras-helyett-vagy-akar-hagyjunk-is-fol-vele/>

A cselekvési tipp leírása

Otthoni nyugalmunkat, kerti pihenésünket gyakorta zavarja meg a kertekben sorra felbőgő fűnyírók zaja. Ráadásul a gyakori fűnyírás nyomán olyan gyepek jönnek létre, amelyek élővilága roppant szegényes.

Mit tehetünk azért, hogy csökkentsük a fűnyírók okozta zajszennyezést, és egyúttal változatosabb kerteket hozunk létre?

Lobbizhatunk az önkormányzatnál, hogy benzines helyett csak a csendesebb, és helyben kevesebb légszennyezést okozó elektromos fűnyírókat lehessen használni településünkön. Ezeket [meg is oszthatjuk egymás között](#), hogy ne kelljen mindenkinek külön gépet vásárolnia. Megpróbálhatjuk azt is elérni, hogy csak a hét meghatározott időszakában lehessen a zajos fűnyírót használni, vagy ha létezik már erre rendelet, akkor törekedhetünk annak betartására.

A benzines vagy elektromos fűnyíró helyett használhatjuk a kézi erőt is: sarlót, kaszát vagy akár tolható kézi fűnyírót.

A fenti eszközök helyett állatok segítségét is igénybe vehetjük: például kecskét, birkát, szamarat is legeltethetünk. Alkalmazhatunk továbbá csirketraktort vagy nyúltraktort: ezek lényege, hogy egy zárt ketrecet mozgatunk a területen, így az állatok folyamatosan máshol és máshol fogyasztják a fűvet.

Vethetünk olyan magkeveréket, amivel fajgazdag vadvirágos rétet varázsolhatunk kertünkbe. Kevesebb fűnyírással vagy a fűnyírás teljes elhagyásával tovább kedvezhetünk a [méheknek és más beporzóknak](#), illetve [élőhelyet biztosíthatunk egyéb állatfajoknak](#). A magasabbra hagyott gyepek a talajnedvességet is jobban megőrzik. Nem utolsósorban értékes időt is megtakaríthatunk azzal, hogy ritkábban vágjuk a fűvet.

Fák, bokrok és egyéb évelő növények ültetésével, illetve [konyhakert kialakításával](#) szintén csökkenthetjük a gondozandó gyepek területét.

A fenti módszerek zömét közterületeken, parkokban ugyanúgy alkalmazhatjuk.

Kapcsolódó ajánló

Gertrud Franck: Öngyógyító kiskert - Még egy kötet a kiskerti zöldségtermesztésről:
<http://kiutak.hu/linkek/gertrud-franck-ongyogyito-kiskert/>

Toby Hemenway: Gaia kertje - A permakultúrárs kertekről:
<http://kiutak.hu/linkek/toby-hemenway-gaia-kertje/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 12: Készítsünk helyi értékleltárt!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/keszitsunk-helyi-ertekleltart/>

A cselekvési tipp leírása

Az értékleltár célja, hogy pontosabb képet kapjunk arról, mi az, ami a lakókörnyezetünket szerethetővé teszi, és mik azok az értékek, amelyeknek megőrzéséért érdemes tennünk. A lakókörnyezet ebben az esetben lehet a saját településünk, vagy annak egy része, de akár szomszédos települések lakóival is összefoghatunk. Érték alatt itt a legszélesebb értelemben vett természeti és kulturális értékeket értjük. Érdemes közülük azokra koncentrálni, amelyek jelenleg is léteznek, vagy ha el is tűntek már, visszahozhatók. A leltár elkészítéséhez fölkereshetünk könyvtárakat, levéltárakat, helyi múzeumokat, illetve interjúzhatunk szakértőkkel vagy helyben lakókkal. Amikor az értékleltárt teljesnek érezzük, tegyük közkinccsé. Ennek formája a feltárt értékektől függően lehet kiadvány, honlap, film, tanösvény vagy kiállítás (akár rendhagyó formában is). Bármilyen forma mellett döntünk is, legyen könnyen elérhető és befogadható minél többek számára.

Az értékek leltárba vétele kiváló lehetőség arra is, hogy társakat szerezzünk magunk mellé, hiszen a gyűjtés során valószínűleg sokat fogunk beszélgetni más helyiekkel, akikkel akár közös cselekvésre is elszánhatjuk magunkat bizonyos értékek megőrzése, illetve föllevenítése érdekében. Ehhez a kiutak.hu cselekvési tippjei, illetve ajánlói is segítséget nyújthatnak – például hogy [hogyan tudunk védetté nyilvánítani egy természeti értéket](#), vagy hogy [miként tervezzünk tanösvényt](#).

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Általános](#), [Cselekvési tippek](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 13: Komposztáljunk együtt!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/komposztaljunk-egyutt/>

A cselekvési tipp leírása

A komposztálás a szerves hulladékok kezelésének legkörnyezetbarátabb és legköltséghatékonyabb módja. Célja, hogy az élelmiszerek biológiailag lebomló maradékai oxigéndús környezetben, lebontó élőlények közreműködésével alakuljanak humuszgazdag talajjá – amit aztán a földbe visszaforgatva segíthetjük újabb növények fejlődését. A komposztálásba egyénileg is bárki belevághat, akinek van egy kis talpalatnyi földje, kertje, de már egyre több megoldás létezik a beltéri komposztálásra is.

Ugyanakkor komposztálni nemcsak egyedül, hanem közösségben is lehet. Ez főként sűrűn lakott településeken alkalmazott megoldás, ahol nincsenek kertek, vagy ha mégis, azok inkább közös tulajdonban vannak. Társasházak udvarán a lakóközösség beleegyezésével lehet közösségi komposztpontot kialakítani, ahol a kerti zöldhulladék mellett a konyhai szerves hulladék is komposztálható. Közösségi komposztálásra láthatunk példákat oktatási, szociális és egyéb intézmények kertjében, továbbá [közösségi kertek](#) esetében is. Változó azonban, hogy mennyire nyitott a komposztpont, azaz csak egy zárt közösség számára érhető-e el, vagy bárki hozzáférhet. Érdemes a környéken körülnéznünk, hogy van-e lehetőség komposztálásra, vagy ha magunk rendelkezünk erre alkalmas területtel, akkor fogjunk össze másokkal, és alakítsunk ki közösen egy komposztpontot.

A komposztálás nem igényel nagy beruházást, ettől függetlenül nagyon sok önkormányzat működtet valamilyen komposztálási programot, így akár ingyen is hozzá lehet jutni a szükséges eszközökhöz, illetve képzésekhez. Amennyiben egy településen nincs még ilyen program, érdemes összefogni, és jelezni az igényt a település vezetésének. Az önkormányzat akár abban is partner lehet, hogy a saját tulajdonában lévő tulajdonú területeken (például közterületen) jöjjön létre komposztpont.

Maga a komposztálás nem nagy ördögösség, ám nem árt [néhány fortélyal](#) tisztában lenni ahhoz, hogy minden a legnagyobb rendben menjen. Ez a közösségi komposztálás esetében különösen fontos megelőzendő a közösségen belüli feszültségeket.

Kapcsolódó ajánló

Komposztálj! - a Humusz Szövetség komposztos aloldala:

<http://kiutak.hu/linkek/komposztalj/>

Mi fán terem a komposztálás? - oktatóvideó a komposztálásról:

<http://kiutak.hu/linkek/mi-fan-terem-a-komposztalas/>

Komposztálás közösségben – útmutató - Útmutató a közösségi komposztáláshoz:

<http://kiutak.hu/linkek/komposztalas-kozossegeben-utmutato/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élelmünk](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 14: Osszunk meg használati tárgyakat egymás között!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/osszunk-meg-hasznalati-targyakat-egymas-kozott/>

A cselekvési tipp leírása

Háztartási gépeink jelentős hányadát az idő nagy részében nem használjuk. Könyveink döntő többsége szinte folyamatosan a polcon porosodik. Ökológikus gépkocsi-használat esetén autónk is gyakran álldogál kihasználatlanul. És a példák sora még hosszan folytatható volna. Vagyis sok pénzt költünk olyan tárgyra, amelyeket azután alig használunk. Az ezzel járó fölösleges nyersanyag-kitermelés, gyártás és hulladéktermelés a környezetterhelést is fokozza. Egy helyi kisközösség esetében megoldható, hogy az ilyen tárgyak a közösség tulajdonában legyenek – vagy egyéni tulajdonban ugyan, de a tulajdonos megosztja ezeket a közösség tagjaival. Így nem kell mindenkinek külön-külön megvásárolnia a tárgyakat. A beszerzés és a használat költségei megoszthatók egymás között. Érdemes megegyezni már az elején néhány egyszerű szabályban, hogy ki, mikor és mennyiben felel például a tárgyak karbantartásáért, vagy esetleges károsodásukért. A közösségi igénybe vétel során a tárgyak nem csupán elhasználódhatnak, hanem jó eséllyel fognak akadni a közösség tagjai között olyan emberek is, akik képesek egy adott tárgyat följavítani vagy megjavítani. A tárgymegosztáshoz egyes esetekben segítséget jelenthet egy mindenki számára hozzáférhető (pl. számítógépes) nyilvántartási rendszer, amelyből gyorsan és egyszerűen kideríthető, hogy az adott tárgy épp kinél lelhető föl.

Kapcsolódó ajánló

Miutcánk: <http://kiutak.hu/linkek/miutcank/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Kezdő](#), [Kezdő](#), [Pénzünk](#)

Kezdő cselekvési tipp 15: Segítsük egymást a gazdálkodásban!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/segitsuk-egymast-a-gazdalkodasban/>

A cselekvési tipp leírása

Élelmünk előállításának jellemzően vannak olyan részfolyamatai, amelyek egy-egy ember vagy család számára túl nagy feladatnak számítanak, vagy csak egyszerűen hatékonyabb együtt végezni őket. Magyarországon hagyományosan ilyennek számít például a szőlőszüret, a disznóvágás vagy ritkábban a gabona vetése és aratása, de érdemes gondolni a közösség bevonására egy sor további tevékenység esetében is. Még a kisléptékű gazdálkodás során is jól jöhet a segítség. Különösen manapság, amikor sokan „gyüttmentként” próbálkoznak a gazdálkodással, nagyon hasznos lehet megosztani egymással a tapasztalatokat (például vetési időkről, bevált fajtákról stb.), hiszen ezzel éveket és rengeteg kudarcélményt spórolhatunk meg! Emellett óriási segítség lehet az is, ha rá tudjuk bízni valakire az állatainkat vagy akár az öntözést a közösségen belül (például amikor elutazunk). Ugyanígy csereberélhetünk vetőmagokat, palántákat is egymás között. Ezen kívül érdemes lehet közösen használni olyan gépeket, amelyek túl drágák, és túl keveset használjuk őket ahhoz, hogy mindenki külön-külön megvegye őket (pl. ágdaráló vagy épp a szántóföldi gazdálkodáshoz használatos egyes gépek). A fenti megoldások ökológiai és gazdaságossági szempontból egyaránt megtérülnek, egyúttal pedig a közösség összetartozását is erősítik.

Kapcsolódó ajánló

Gabonatermesztés pár száz négyzetméteren – kézi/lovas megoldások (SZÖSZ) - Konkrét példák a Szeged környéki tanyavilágból:

<http://kiutak.hu/linkek/gabonatermesztes-par-szaz-negyzetmeteren-kezi-lovas-megoldasok-szosz/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élelmünk](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 16: Szervezzünk cserebörzést!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/szervezzunk-csereboreborzeket/>

A cselekvési tipp leírása

Nagyon sok olyan holmiból válik hulladék, ami csak jelenlegi gazdájának fölösleges, azonban még teljesen ép, használható. Emellett sok olyan dolgot vásárolunk meg újonnan, amit akár használtan is be tudnánk szerezni – ezzel kímélve mind a természetet, mind pedig pénztárcánkat. Az újrahasználat egyik módszere a cserebere. A cserebörzék általában tematikusan szervezett programok, ahol megunt, de még használható tárgyak (pl. ruhák, könyvek, játékok) cserélnek gazdát.

Cserebörzést lehet egy-egy alkalommal is szervezni, de érdemes rendszeresíteni – ahogy az otthoni lomtalanítást is. Sok esetben ugyanis az újdonság varázsa miatt veszünk meg új dolgokat, így viszont anélkül tudunk (számunkra) új holmikhöz hozzájutni, hogy ezzel fölösleges fogyasztást generálnánk. A hangsúly tehát a cserén van: amellett, hogy új cuccokat szerzünk be, mi magunk is megválunk számunkra felesleges tárgyaktól.

A cserebörzések szervezésének szabályai viszonylag egyszerűek. Mindenki hoz valamennyi holmit, és általában azzal arányos mennyiséget visz haza. Van, ahol pontozási rendszerrel követik, hogy ki milyen minőségű és mennyiségű tárgyat hoz és visz. Pénz azonban nem cserél gazdát. Fontos, hogy csak jó minőségű és ép állapotú tárgyakat vigyünk, továbbá hogy egyértelmű legyen, milyen típusú termékek kerülnek cserebörzére. A megmaradt holmik sorsáról is előzetesen érdemes megegyezni. Vagy mindenki hazaviszi, aminek nem sikerült új gazdát találni, vagy felajánlható adományként, ami megmaradt.

Börzést egy meglévő közösségen belül is lehet szervezni, de nagyobb közönség számára is nyitottá tehető. A cserebörzék sikerét növeli a rendszeresség mellett az is, ha az eseményhez hasonló érdeklődésű vagy korosztályú résztvevők csatlakoznak, mivel így nagyobb az esélye annak, hogy mindenki talál magának valami kincset.

Kapcsolódó ajánló

Annie Leonard: Tárgyaink története - Kisfilm arról, hogy milyen környezeti ára van tárgyainknak: <http://kiutak.hu/linkek/annie-leonard-targyaink-tortenete/>

Kukaügyi ismeretek: cserebere börzék - részletes tanácsok cserebörzék szervezéséhez: <http://kiutak.hu/linkek/kukaugyi-ismeretek-cserebere-borzek/>

Cserepiac a Kesztyűgyárban - hangulatvideó a cserebörzékéről:

<http://kiutak.hu/linkek/cserepiac-a-kesztyugyarban/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 17: Szervezzünk garázs vásár-fesztivált!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/szervezzunk-garazsvasar-fesztivalt/>

A cselekvési tipp leírása

Használt holmijaink továbbadásának hazánkban kevésbé ismert módja a garázs vásár. Lényege, hogy a saját kertünkbe, garázsunkba vagy a házunk elé pakoljuk ki fölöslegessé vált cuccainkat, vagyis a vásárlók házhoz jönnek. A garázs vásár általában egyéni akció szokott lenni olyankor, amikor valaki éppen költözés előtt áll, vagy egy nagyobb lomtalanítást tart.

Érdeemes azonban összefogni a közelünkben lakókkal, és egy meghirdetett napon egyszerre többen kipakolni, egy nagyobb bulit, fesztivált szervezni a környékeliek részére. Ha többen árusítunk, akkor az érdeklődés is megnő, és így mindenkinek nagyobb esélye lesz eladni. Arról nem is beszélve, hogy alighanem jó hangulatban telik majd az esemény. További programokkal is ki lehet egészíteni a garázs vásár-fesztivált, illetve javasolt már az elején megegyezni a megmaradt holmik sorsáról, például föl lehet ajánlani ezeket egy közeli szervezet számára.

A garázs vásár-fesztivál kiváló alkalom arra is, hogy jobban megismerjük szomszédságunkat.

Kapcsolódó ajánló

Kukaügyi ismeretek: Garázs vásárok - A Humusz Szövetség útmutatója garázs vásárok szervezéséhez: <http://kiutak.hu/linkek/kukaugyi-ismeretek-garazsvasarok/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 18: Szervezzünk magbörzét!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/szervezzunk-magborzet/>

A cselekvési tipp leírása

Aki valaha is növénytermesztésre adta a fejét, igen hamar megtapasztalhatta, hogy milyen sok múlik a jó fajtaválasztáson. A kisléptékű, vegyszermentes termesztéshez a környékbeli tájfajta növények alkalmasak leginkább. Ezek cseréjét, terjesztését kiválóan szolgálhatja egy magbörze, amelynek lényege, hogy a – jellemzően zömmel környékbeli – résztvevők ingyen vagy más magokért cserébe ajánlanak fel kis mennyiségeket a saját fogású vetőmagjaikból. Egy ilyen program induló ökoközösségek számára is kiváló kezdőlépés lehet: magbörzét szervezni viszonylag egyszerű, elsősorban néhány lelkes szervezőtársra, továbbá egy megfelelő méretű, lehetőleg fedett helyszínre van szükség.

Az eseményt a késő téli vagy a kora tavaszi időszakra érdemes ütemezni. A magbörzét kiegészíthetjük hagymák, oltóvesszők, csemeték csereberéjével. Sőt, akár előadásokat, beszélgetéseket is szervezhetünk, bár a magbörze enélkül is segíteni fogja új kapcsolatok kialakulását, a közösség szerveződését.

Kapcsolódó ajánló

Magház – Civil hálózat a mezőgazdasági sokféleségért - Hasznos és gyakorlatias leírás található itt magbörzék szervezéséhez, a szerveződő magbörzék listájával:

<http://kiutak.hu/linkek/maghaz-civil-halozat-a-mezogazdasagi-sokfeleseget/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élelmünk](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 19: Szervezzünk telekocsit, vagy társuljunk ilyen rendszerbe!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/szervezz-telekocsit-vagy-tarsulj-ilyen-rendszerbe/>

A cselekvési tipp leírása

Nagyon gyakran látjuk, hogy emberek egyedül használják az autójukat. Holott enyhülnek a torlódások, kevesebb benzint pöfékelünk el, és így csökken a légszennyezés is, ha összeállunk, és együtt használunk egy járművet – vagyis telekocsizunk. Amikor az autózásnál környezetbarátabb közlekedési módok nem érhetők el egy bizonyos helyzetben, az autóközlekedés csillapításának egyik egyszerű és hatékony módszere, ha az egy helyre vagy egy útvonalon közlekedők összeszervezik magukat, és telekocsi-rendszereket hoznak létre. Településen belül ugyanúgy használható ez a módszer, mint nagyobb távolságokon. A csatlakozók kapcsolódási eszköze lehet egy helyi elérésű közösségimédia-felület, de az országosan elérhető internetes telekocsi-felületek valamelyike szintűgy. Létezik olyan külföldi példa is, amikor egy buszmegállóra emlékeztető, várakozásra alkalmas helyen forgatható táblával jelölheti meg bárki az úticélját, és az autóval arra hajtók följánlhatják a fuvart az illetőnek.

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Kezdő](#), [Közlekedésünk](#)

Kezdő cselekvési tipp 20: Teremtsünk élőhelyeket a településeken, és őrizzük is meg azokat!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/teremtsunk-elohelyeket-a-telepuleseken-es-orizzuk-is-meg-azokat/>

A cselekvési tipp leírása

Sokat tudunk tenni azért, hogy élőhelyek teremtésével gazdagítsuk településünk élővilágát. Létrehozhatunk madárbarát, sőt lepkebarát kertet is. Közterületekre is kihelyezhetünk madárodúkat. Segíthetjük a gólyák, fecskék fészkelését településünkön. Teremthetünk denevér-élőhelyeket, például padlásokon. Kerti tavak létesítésével többek között békáknak nyújthatunk élőhelyet. Segíthetjük a beporzó rovarokat például azzal, hogy létrehozunk virágos területeket, lehetőleg az év más és más időszakában nyíló fajokkal. És a sor még hosszan folytatható volna.

Kapcsolódó ajánló

Madárbarát Kert Program: <http://kiutak.hu/linkek/madarbarat-kert-program/>
Kovács-Hostyánszki Anikó (szerk.): Beporzók a kertünkben: <http://kiutak.hu/linkek/kovacs-hostyanszki-aniko-szerk-beporzok-a-kertunkben/>
Cselekvő természetvédelem: <http://kiutak.hu/linkek/andresi-pal-cselekvo-termeszetvedelem/>
Madárbarát településfejlesztés: <http://kiutak.hu/linkek/orban-zoltan-madarbarat-telepulesfejlesztes/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Kezdő](#)

Kezdő cselekvési tipp 21: Zöldítsük a kopár belső udvarokat és házfalakat!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/zolditsuk-a-kopar-belso-udvarokat-es-hazfalakat/>

A cselekvési tipp leírása

Városainkban számos sivár belső udvar található. Számoljuk föl a betont! Ezeket az udvarokat könnyen szemet gyönyörködtető virágos kertekké tudjuk változtatni, amiből akár remek közösségformáló program is kerekedhet. Ugyanígy a kopár falak barátságosabbá tehetők a fal mellé ültetett növényekkel, vagy még inkább kúszó-, illetve futónövények segítségével. Ráadásul a növényborítás szigetel is, így nyáron hűsít. Az erkélyek szintén zöldíthetők, fölvirágoztathatók.

Kapcsolódó ajánló

A Zöldtető- és Zöldfal Építők Országos Szövetségének honlapja:

<http://kiutak.hu/linkek/zoldteto-es-zoldfal-epitok-orzagos-szovetsege/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Kezdő](#), [Kezdő](#), [Otthonaink és közös tereink](#)

Középhaladó cselekvési tipp 1: Alakítsunk ki autómentes tereket!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/alakitsunk-ki-automentes-tereket/>

A cselekvési tipp leírása

Ökológiai lábnyomunk csökkentésének egyik hatékony módszere, ha kevesebbet használunk motorizált járműveket. Autómentes terek létrehozásával olyan környezetet teremthetünk utcánkban, településünkön, ami elősegíti, hogy a szomszédságunkban levő köztereken töltsünk időt – legyen az séta, játék, beszélgetés, ücsörgés vagy épp egy vacsora elfogyasztása. Ezáltal arra is kevésbé leszünk rákényszerülve, hogy autóba ülünk, és lakóhelyünkől távolabb keressünk kikapcsolódásra alkalmas helyeket. Az autómentes terek a helyi közösségeket is erősítik azáltal, hogy több személyes találkozás jöhet létre az egy helyen lakó emberek között. A kisebb levegő- és zajszennyezés, a balesetveszély csökkenése és a zöldfelület növekedése pedig egyértelműen felértékeli az így átalakított köztereket. Az autók a XX. század során hatalmas területeket foglaltak el a világ rengeteg településén. Mintegy fél évszázada azonban számos helyen elindult a közterek "visszaadása" az emberek számára, aminek előnyeit egyre többen ismerik fel. A közterek általában az önkormányzat felügyelete alatt állnak, így autómentesítésükhöz alighanem szükség lesz a helyi képviselő és/vagy a testület meggyőzésére. Az autómentesítés időszakos is lehet, például hétvégi napokon átadva a teret a korzózásra, kikapcsolódásra. Ennek dél-európai országokban komoly hagyománya van, de Magyarországon is akad rá példa (mint a Szabihíd Budapesten).

Kapcsolódó ajánló

Jan Gehl: Élhető városok - Könyv az emberközpontú városról egy világhírű várostervezőtől: <http://kiutak.hu/linkek/jan-gehl-elheto-varosok/>
André Gorz: A gépkocsi társadalmi ideológiája - Hogyan degradálta a városokat (is) az autó, és mit tehetünk ez ellen: <http://kiutak.hu/linkek/andre-gorz-a-gepkocsi-tarsadalmi-ideologiaja/>
Jeff Speck: A város gyalogosbaráttá alakításának 4 módja - TED-előadás a gyalogosbarát városról: <http://kiutak.hu/linkek/jeff-speck-a-varos-gyalogosbaratta-alakitasanak-4-modja/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Középhaladó](#), [Közlekedésünk](#)

Középhaladó cselekvési tipp 2: Alakítsunk szívességbankot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/alakitsunk-szivessegbankot/>

A cselekvési tipp leírása

A szívességbank (más néven szívességkör vagy cserekör) lényege az, hogy egy helyi közösség tagjai szívességeket cserélnek egymás között, azaz munkát végeznek, szolgáltatnak, adnak és kapnak, és mindezt egy értékmérő segítségével számolják el. A rendszer azon az elgondoláson alapszik, hogy mindenki rendelkezik olyan tudással, képességekkel, amelyek segítséget jelenthetnek mások számára.

Az egyén által adott és kapott szívességeknek hosszú távon ki kell egyensúlyozniuk egymást, ám nem két ember viszonylatában, hanem a közösség szintjén. Ha például Áginak elromlott a számítógépe, felhívhatja Dávidot, aki informatikus. Viszont ha Ági süteménysütéssel szeretné viszonzni a szívességet, akkor nincs szerencséje, mert Dávid nem szereti az édességet. A cserekörön belül viszont biztosan talál valakit, például Editet, akinek pont süteményre van szüksége, mert vendégeket vár. Így a közvetett barter által a tagok sokféle igénye teljesülhet.

A szívességbankokban az elszámolás alapja rendszerint valamilyen kamatmentes pénz, amely csupán virtuálisan létezik, fizikai formában nem; vagy pedig a munkába befektetett idő (ún. időbank). A suskától a fabatkán át a talentumig sokféle elnevezést találtak már ki a hazai szívességbankokban használatos virtuális fizetőeszközökre.

Legyünk kreatívak, egy szívességbankon belül nemcsak szolgáltatást tudunk nyújtani egymásnak, hanem megfelelően beárazva saját magunk által termelt élelmiszert, vagy éppen az általunk már nem használt, de másnak még hasznos holmikát is értékesíthetjük. Továbbá kisebb-nagyobb tárgyakat adhatunk kölcsön, illetve akár teher- vagy személyfuvart is el tudunk számolni.

A tapasztalatok szerint ahhoz, hogy egy szívességbank jól működjön, legalább 50 aktív tagra van szükség, az ideális létszám pedig néhány száz fő. Érdemes egy legalább öt-hatfős szervezőcsapatot kialakítani ahhoz, hogy a szívességbank működtetésének feladata senkit se terheljen túl.

A szívességbankok ökológiai és szociális szempontból is sok hasznot hajthatnak. Elősegíthetik tárgyak újrahazsnálatát (megelőzve ezzel idő előtti hulladékká válásukat), illetve megkönnyítik, hogy helyi termékeket választhassunk. Ezen kívül segíthetik bárki megélhetését, különösen nyugdíjasokét, illetve munkanélkülivé vált, a pénzgazdaságból kiszorult embereké. Nem utolsósorban pedig a szívességbankok lelkileg is jó hatással lehetnek: bárki, aki részt vesz ezekben, azt érezheti, hogy hasznára lehet másoknak, illetve számíthat is másokra.

Kapcsolódó ajánló

Jacsó Enikő: Szívességbankok - egy tanulmány a szívességbankokról hazai és külföldi példákkal: <http://kiutak.hu/linkek/jacso-eniko-szivessegbankok/>

KÖR kézikönyv - útmutató szívességbank létrehozásához: <http://kiutak.hu/linkek/kor-kezikonyv/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Középhaladó](#), [Pénzünk](#)

Középhaladó cselekvési tipp 3: Alapítsunk komplex életmód- alternatívára törekvő ökoközösséget lakóhelyünkön!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/alapitsunk-komplex-eletmod-alternativara-torekvo-okokozosseget-lakohelyunkon/>

A cselekvési tipp leírása

Ahhoz, hogy egy helyi ökoközösség részei legyünk, nem feltétlenül kell egy ökofaluba költöznünk. Bármilyen méretű településen (az aprófalutól a nagyvárosig) összefoghatunk hasonlóan gondolkodó emberekkel, és létrehozhatunk egy baráti közösséget, ahol nem csupán jól érezhetjük magunkat, hanem tehetünk is együtt fontos célokért. Lényeges, hogy a közösség tagjai ne elsősorban a virtuális térben tartsák a kapcsolatot, hanem rendszeresen és gyakran találkozzanak és beszélgessenek személyesen is.

A helyi ökoközösségek céljait három szinten igyekezhetnek megvalósítani: (1) törekedhetnek ökológikus közösségi életmód-alternatívákra, (2) a közösség tagjai segíthetik egymást egyéni életük, illetve háztartásuk környezetkímélőbbé tételében, valamint (3) részt vehetnek a település közügyeiről folytatott párbeszédben és döntéshozatalban. Noha nagyon értékesek azok a helyi ökoközösségek is, amelyek csupán egy ügyre fókuszálnak (pl. a [szívességkörök](#), még jobb, ha egy közösség komplex életmód-alternatívában gondolkodik, vagyis életünk számos területén igyekszik változást elérni. Magyarországon a [Kisközösségi Program](#) munkatársai által szervezett [Új Koma Háló](#) tömöríti az ilyen típusú közösségeknek egy jelentős részét, és a [Kiutak.hu](#) portál elsősorban nekik kínál cselekvési tippeket.

Kapcsolódó ajánló

Takács-Sánta András: Egy új világ építése egészen alulról? Komplex ökológikus életmód-alternatívát megvalósító helyi közösségek a vidéki Magyarországon: Összefoglaló tanulmány a hazai vidéki ökoközösségekre jellemző mintázatokról: <http://kiutak.hu/linkek/takacs-santa-andras-egy-uj-vilag-epitese-egesen-alulrol-komplex-okologikus-eletmod-alternativat-megvalosito-helyi-kozossegek-a-videki-magyarorszagon/>

Takács-Sánta András: Kisközösségek békés ökoforradalma - rövid tanulmány a közösségek újrafelfedezésének fontosságáról az ökológiai fenntarthatóság szempontjából: <http://kiutak.hu/linkek/takacs-santa-andras-kiskozossegek-bekes-okoforradalma/>

Takács-Sánta András: A közlegelő komédiája – A közösségek újrafelfedezése mint kiút az ökológiai válságból - az előző ajánló témájának kifejtése könyvnyi terjedelemben: <http://kiutak.hu/linkek/takacs-santa-andras-a-kozlegelok-komediaja-a-kozossegek-ujrafelfedezese-mint-kiut-az-okologiai-valsagbol/>

Kategóriák

[Általános](#), [Cselekvési tippek](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 4: Csökkentsük a fényszennyezést!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/csokkentsuk-a-fenyszennyezest/>

A cselekvési tipp leírása

A csillagos égbolt látványa hosszú évezredekken keresztül alapvető élménye volt az embereknek a bolygó minden szegletében. Napjainkra azonban a mesterséges éjszakai megvilágítás rengeteg helyen lerontja, nem egy területen (különösen nagyvárosokban) pedig egyenesen semmissé teszi ezt a tapasztalatot.

Ezen kívül is számos további kedvezőtlen hatása van a fényszennyezésnek – nemcsak ránk, emberekre, hanem számos más élőlényre nézve is. A túlzott világítás azon túl, hogy befolyásolja többek között a madarak, a denevérek vagy a beporzó rovarok napi aktivitását, és megzavarja tájékozódásukat a napi mozgás vagy a vonulás közben, kimondottan károsíthatja is az állatokat: például megvilágított épületekben a kis denevérek visszamaradnak a fejlődésben, és ezt nem is tudják később már behozni. Ami az emberre gyakorolt hatásokat illeti, a mesterséges fény (leginkább a hideg fehér vagy kék fény) egyrészt fölborítja napi ébrenléti ciklusunkat: például kevesebb pihentető alvásba lesz részünk, és így másnap fáradtabbnak érezzük magunkat. Másrészt pedig növeli többféle daganatos megbetegedés kialakulásának kockázatát is. A fényszennyezés legjelentősebb forrásai a közvilágítás, az ipartelepek kültéri világítása, a díszvilágítás, a különféle rendezvények reflektorai, valamint a reklámfelületek megvilágítása. Ebből fakadóan noha egyéni szinten, otthonunkban is elég sokat tehetünk a fényszennyezés mérsékléséért, komoly eredményeket csak akkor érhetünk el, ha az önkormányzatoknál, illetve a cégeknél lobbizunk ez ügyben. Hívjuk föl a figyelmüket arra, hogy a világítás tervezésénél törekedjenek például a legkevésbé problémás hullámhosszú fényt kibocsátó fényforrás, illetve a megfelelő lámpatest és búra kiválasztására; vagy éppen a megvilágítás idejének és helyének szabályozására (mozgásérzékelővel vagy időkapcsolóval). Ugyanakkor sokszor az kell legyen a célunk, hogy egyáltalán ne is létesüljön újabb fényforrás. Mindezek nyomán pedig nemcsak a fényszennyezést csökkentő megoldások születhetnek, hanem rendszerint költséghatékonyabbá is válhat egy-egy beruházás.

Kapcsolódó ajánló

A fényszennyezésről – világosan! - információgazdag kiadvány a fényszennyezésről:
<http://kiutak.hu/linkek/a-fenyszennyezesezrol-vilagosan/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 5: Hozzunk létre helyiek által támogatott mezőgazdasági rendszert!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/hozzunk-letre-helyiek-által-tamogatott-mezogazdasagi-rendszert/>

A cselekvési tipp leírása

A helyiek által támogatott mezőgazdaságnak (CSA – community-supported agriculture) többféle változata is létezik. Klasszikus, leggyakoribb formáját zöldségközösségnek szokták hívni. Lényege, hogy egy zöldségtermelő egy vásárlói körrel szerződik terményei értékesítésére, legtöbbször egy esztendőre. A megoldás mindkét fél számára előnyös: a termelő biztosan értékesíteni tudja terményeit, a vásárlók pedig közvetlenül, ellenőrizhető helyi forrásból jutnak jellemzően biominőségű élelmiszerhez – minden héten az éppen aktuális idényzöldségekből kapnak egy egységcsomagot. A megállapodás kockázatközösséget is jelent: a vásárlók fix összeget fizetnek, így a termelő megélhetése akkor is biztosított, ha rajta kívül álló okokból, környezeti károk miatt a termés egy része odavész. Ugyanakkor túl nagy kockázatot a vásárlók sem vállalnak mindezzel, mivel a termelő rendszerint több tucatnyi terményt nevel, így ha néhány közülük részben vagy egészben kiesik például fagy vagy valamilyen kártevő miatt, rendszerint még mindig sok és sokféle élelmiszerhez jutnak a vevők. Ráadásul ár/érték arányban is igen jól járnak, mivel az értékesítés közvetlen, kereskedőket nem kell megfizetni.

A CSA-rendszerek természetesen nemcsak zöldségekről szólhatnak: olykor gyümölcsöket és állati termékeket (hús, tojás, tejtermékek) is értékesíthetnek termelők ilyen formában. Előfordul az is, hogy több, különböző termékre szakosodott termelő áll össze a választékot bővítendő, miáltal még több vásárló számára lehet vonzó a csatlakozás.

Ezeket az értékesítési rendszereket gyakran nevezik magyarul közösség által támogatott mezőgazdasági rendszereknek is. Ez az elnevezés ugyanakkor némileg félrevezető, mert valódi közösség ritkán alakul ki. Ámbár ismerünk ilyen eseteket is: ilyenkor rendszerint lelkes törzsvásárlók kovácsolják közösséggé a vevők egy részét és a termelő(ke)t. Ebben sokat segítenek például a rendszeres termelőlátogatások, amikor ráadásul a vásárlók is kiveszik a részüket egy kicsit a mezőgazdasági munkákból.

Noha a CSA-rendszereket jellemzően a termelők kezdeményezik, elképzelhető az is, hogy egy kisközösség vagy egy vásárlói csoport vesz rá arra egy termelőt, hogy vágjon bele egy ilyen rendszer kiépítésébe.

Kapcsolódó ajánló

Működő közösségi gazdaságok és dobozrendszerek adatbázisa - évente frissülő adatbázis a hazai CSA-rendszerekről (is): <http://kiutak.hu/linkek/mukodo-kozossegi-gazdasagok-dobozrendszerek-es-bevasarlokozossegek-adatbazisa/>

Takács-Sánta András és mtsai: Saját parasztot mindenkinek! – Évkerék okotanya Balástyán In: Építőkockák egy új világhoz – Ökológia, közösség, boldogulás – helyben!, 19-26. oldal - esettanulmány az egyik első hazai CSA-ról: <http://kiutak.hu/linkek/sajat-parasztot-mindenkinek-evkerek-okotanya-balastyan-in-epitokockak-egy-uj-vilaghoz-okologia-kozosseg-boldogulas-helyben-19-26-oldal/>

Réthy Katalin – Dezsény Zoltán: Közösség által támogatott mezőgazdaság - hasznos kiadvány a CSA-król és hasonló rendszerekről: <http://kiutak.hu/linkek/rethy-katalin-dezseny-zoltan-kozosseg-által-tamogatott-mezogazdasag/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élelmünk](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 6: Hozzunk létre közösségi kertet!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/hozzunk-letre-kozossegi-magbankot/>

A cselekvési tipp leírása

A közösségi kertek lényege, hogy egy használaton kívüli telken a jelentkező helyiek egy-egy kis parcellán szabadon gazdálkodhatnak, így lehetőségük nyílik némi saját előállítású zöldség (esetleg gyümölcs, fűszernövény, virág) termesztésére. Élelmiszer-szükségletüknek egy (jellemzően kisebb) részét is meg tudják itt termelni, ám ezeknél a kerteknél általában nem is a terméshozam nagysága jelenti a legnagyobb nyereséget (lásd alább). Miután a közösségi kertek elsősorban városi jelenségek, fontos figyelni arra, hogy ne erősen légszennyezett helyen létesítsük a kertet, továbbá a városi talajok szennyezettsége miatt gyakran teljes talajcserével érdemes kezdeni. Lapostetőkön is lehet akár közösségi kertet létrehozni.

A kerteknek saját szabályaik vannak, amelyeket a parcellák gazdái fontos betartaniuk. Az egyéni művelésű parcellák mellett egy közösségi kertnek jellemzően vannak közös használatú részei is (például esővízgyűjtő, komposztáló, fűszerkert, gyümölcsös parcella, közösségi terek), amelyek szintén elősegítik, sőt szükségessé teszik az együttműködést.

A tapasztalatok alapján úgy tűnik, hogy a közösségi kerteknek leginkább az elindítása lehet macerásabb feladat, a többi már könnyebben megy: a lakásokból kiszabaduló emberek élvezik a mókolást a növényekkel, ami testileg és lelkileg is nagyon kedvező hatással van rájuk. Ezen kívül a kerteknek közösségformáló szerepük is van: kapcsolatok születnek, és a kert sok esetben válik fontos közösségi térré, események, például közös főzések helyszínévé – ezeken ráadásul nemcsak a parcellák gazdái vehetnek részt, szélesebb kört is be lehet vonni. Nem utolsósorban pedig fontos pedagógiai funkciót is betölthetnek ezek a kertek: elsősorban a gyerekek szerezhetnek itt felbecsülhetetlen értékű tapasztalatokat az élővilágról; sok közösségi kertben egyes parcellák egyenesen iskolakertként működnek.

Magyarországon számos közösségi kert található. Akár létre szeretnél hozni egyet, akár csatlakozni szeretnél egy már meglévőhöz a közeledben, a [Kortárs Építészeti Központ portálja](#) megfelelő kiindulópont lehet. Egy másik honlap, a varosikertek.hu, a hazai közösségi kerteknek csak egy szűkebb körével foglalkozik ugyan, ám itt is sok értékes információt találhatsz.

Kapcsolódó ajánló

Kortárs Építészeti Központ: <http://kozossegikertek.hu>
Városi Kertek Egyesületet: <http://varosikertek.hu/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élelmünk](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 7: Hozzunk létre közösségi magbankot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/hozzunk-letre-kozossegi-magbankot/>

A cselekvési tipp leírása

Amióta csak mezőgazdálkodunk, tájfajta zöldségnövényeink és sok egyéb, zömmel egynyári haszonnövényünk megőrzésének egyik legfontosabb módja, hogy magjaikat begyűjtve azokat évről évre újratvetjük. E fajták a körülményekhez ilyen módon évről évre alkalmazkodva, közben az ember igényeihez alakulva keletkeztek, majd őrződtek meg az elmúlt néhány ezer év folyamán. Manapság azonban már sokkal kevésbé támaszkodunk a hagyományos fajtakra, így sokuk pusztá fennmaradása is kérdésessé vált: a kevés portán fenntartott fajták akár egyetlen rossz év alatt is kipusztulhatnak, ami által mindannyian szegényebbek leszünk. Ezért nagyon fontos és aktuális feladat, hogy a környékünkön még fellelhető tájfajták minél nagyobb részét megőrizzük magunk és a következő nemzedékek számára. Szerencsére Magyarországon működik egy igen magas szakmai színvonalú állami magbank, a tápiószelvi [Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ](#), amit azonban nagyon jól kiegészíthetnek kisebb, közösségi magbankok. Ez utóbbiak egyértelmű előnye, hogy bárhol létrehozhatók, továbbá könnyebben, kevesebb adminisztrációval oldhatjuk meg velük a környékbeli fajták biztonságos fenntartását. A vetőmagok tárolása viszonylag kevés helyet és eszközt igényel, némi szaktudást viszont igen. A megfelelően begyűjtött, szárított és tárolt vetőmagok ugyanakkor a fajok többsége esetében több évig is biztonsággal tárolhatók. Nagyon fontos a tárolt magok rendszeres újratvetése, használata is, hiszen így válnak a fajták igazán közösségi tulajdonná, és így van leginkább esélyük folytatni a folyamatos alkalmazkodást a változó körülményekhez. A közösség tulajdonában lévő fajtagyűjteménnyel mindenki jól jár: a fajták eredeti gazdái „biztonsági másolatokat” nyernek, a közösség tagjai pedig számos haszonnövényhez nagy fajtaválasztékban juthatnak így hozzá – jellemzően ingyen, vagy esetleg némi kezelési költség fejében (ami fedezi például a tárolással kapcsolatos ráfordításokat vagy éppen a postaköltségeket).

Kapcsolódó ajánló

Magház – Civil hálózat a mezőgazdasági sokféleségért - a közösségi magbankot működtető Magház Civil Hálózat honlapja: <http://kiutak.hu/linkek/maghaz-civil-halozat-a-mezogazdasagi-sokfeleseget/>

Kategóriák

[Élelmünk](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 8: Hozzunk létre köztereket, illetve közösségi tereket!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/hozzunk-letre-kozttereket-illetve-kozossegi-tereket/>

A cselekvési tipp leírása

A közös cselekvések megtervezéséhez, a közösségünk által szervezett események megrendezéséhez szükségünk lesz szabadtéri, illetve beltéri helyszínekre. Ezek azért is fontosak, mert olyan találkozásoknak is helyet adhatnak, amelyek révén közösségünk új tagokkal bővíthet.

Fontos megkülönböztetnünk a köztér és a közösségi tér egymással némileg átfedő fogalmát. A köztér az olyan szabadtéren elhelyezkedő, nyitott, de pontosan körülhatárolható területi egységeket jelenti, amelyeket fizetés nélkül bárki bármikor igénybe vehet. Egyrészt egy valóságos fizikai térszerkezetet takar, másrészt egy találkozóhelyet, ahol az emberek kapcsolatba lépnek egymással. A közösségi terek ugyanúgy nyilvánosak (vagy legalábbis félnyilvánosak), azonban ezek többségükben beltérik, továbbá a tér használói bizonyos szempont alapján jól körülhatárolhatóak, egy csoportot, közösséget alkotnak.

Jelenlegi köztereink nagy része érinthetetlen, szoborszerű, gyakran gépkocsik foglalják és szabdalják a területet. Bizonyos köztereket magántulajdonosok sajátítanak ki (gondoljunk például éttermek teraszaira), és csak a fizetőképes közönség számára használhatók, így a társadalom kevésbé tehetőse rétegei kiszorulhatnak ezekről a terekről. A beltéri helyek nagy része is privatizált jellegű, használatuk fogyasztáshoz kötött.

Közösségi célunk lehet közelünkben olyan terek létrehozása, ahol nem kötelező fogyasztani, és térítésmentesen, de legalábbis méltányos áron vehetők igénybe. E tereket érdemes eleve részvételi módon megterveznünk, azaz már a tervezési folyamatba is bevonnunk a hely lehetséges jövőbeli használóit — ez elősegíti, hogy még inkább hasznavehető tér jöjjön létre. Az érintettek a tér kiépítésében, fenntartásában, gondozásában, megóvásában is szívesebben vesznek részt, ha részesei voltak már a tervezésnek is. Amennyiben a tér kialakításakor fizikai munkákat (építés, felújítás) is kell végeznünk, szervezhetünk [kalákat](#). Mivel a közterek zömmel önkormányzati tulajdonban vannak (miközben a közösségi tereknek többféle tulajdonosuk is lehet), természetesen az önkormányzatnál kell lobbiznunk azért, hogy részvételi módon tervezhessük meg őket.

A köztereket nem egyszer az [autóktól kell visszavennünk](#), amiért lobbizhatunk az önkormányzatnál.

Művészeti eszközök — szobrok, installációk, köztéri bútorok, melegedő kövek stb. — segítségével is vonzóbbá tehetjük köztereinket.

Beltéri közösségi terek kialakításakor az ökológikusabb és olcsóbb megoldás az, ha nem építünk, hanem már meglévő, ám részben vagy teljesen kihasználatlan épületekben hozzuk létre ezeket. Önkormányzati, állami, egyházi, civil szervezeti vagy magántulajdonban lévő helyeket egyaránt újratölthetünk élettel. Érdemes egyezkednünk a paragon heverő épület tulajdonosával, hiszen az állagromlást megelőzendő akár közös érdek is lehet a használat. Amennyiben nem akarunk egyezkedni, vagy nem jutunk megállapodásra, választhatjuk a házfoglalást (squattolást) is — ekkor azonban szem előtt kell tartanunk, hogy nem feltétlenül tudjuk huzamosabb időre birtokba venni a helyet. Újonnan épített társasházakba eleve érdemes betervezni valamilyen közösségi teret.

A köztereken, illetve a közösségi terekben rendezhetünk például [beszélgetéseket](#), előadásokat, [szabadegyetemet](#), [olvasóköroket](#). Helyszínt adhatnak ezek a terek kulturális programoknak, sporttevékenységeknek, kluboknak (például [ökofilmekklubnak](#)), közös játékoknak, illetve főzésnek — mint ahogy akár buliknak, ünnepeknek is. A közösségi terek irodaként is szolgálhatnak, ahol akár társaságot, inspirációt is nyújthatnak egymásnak az ott dolgozók. Nem utolsósorban pedig végezhetünk itt együtt olyan, gyakran unalmas hétköznapi munkákat is, mint például a diótörés vagy a lekvárfőzés.

Kapcsolódó ajánló

Eszközök a közösségi tervezéshez – <https://kiutak.hu/linkek/demeter-anna-kozossegi-tervezesi-eszkoztar>
Segédlet a közösségi tervezéshez – <https://kiutak.hu/linkek/sain-matyas-es-munkatarsai-teruletfejlesztési-fuzetek-1-segedlet-a-kozossegi-tervezeshez>
Kézikönyv közösségi terek létrehozásához – <https://kiutak.hu/linkek/kathleen-madden-hogyan-varaszoljunk-ujja-egy-kozteret-kezikonyv-jol-mukodo-kozossegi-terek-letrehozasaahoz>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Középhaladó](#), [Otthonaink és közös tereink](#)

Középhaladó cselekvési tipp 9: Indítsunk helyi termelői/kézműves piacot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/inditsunk-helyi-termeloi-kezmuves-piacot/>

A cselekvési tipp leírása

A helyi piac egy olyan különleges piac, ahova a szervezők csak a közelből és saját áruval érkező ős- és kistermelőket, illetve kézműveseket engednek be. További feltételeket is szabhatnak akár, például azt, hogy a mezőgazdasági termékek kíméletes gazdálkodásból származzanak.

A piacok egyik fontos előnye több más helyi értékesítési rendszerrel szemben, hogy itt termelő és vevő személyes kapcsolatba kerülnek, ami erősíti a bizalmat: a vevő bizonyossága növekedhet abban a tekintetben, hogy megbízható forrásból valóban minőségi árut kap – a termelő pedig törzsvevőkre tehet szert így. A közvetlen kapcsolat a hulladékmennyiség csökkentéséhez is hozzájárulhat: például a vevő saját edénybe vagy szatyorba is kérheti az árut, vagy éppen otthonról hozott üvegbe merheti neki a termelő a tejet.

A piacok egy másik fontos előnye agora funkciójuk: nem csupán a termékbeszerzés színterei, hanem egyúttal találkozóhelyek is. Ily módon hozzájárulhatnak a személyes kapcsolatok erősödéséhez és akár közösségek formálódásához is.

Kísérőprogramok szervezésével tovább növelhetjük a piacok vonzerejét, ezek lehetnek például művészeti vagy akár gyerekprogramok is.

Kapcsolódó ajánló

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara termelői piac kereső - termelői piacok adatbázisa:

<http://kiutak.hu/linkek/nemzeti-agrargazdasagi-kamara-termeloi-piac-kereso/>

Helyi termelői piacot minden településre!: minisztériumi útmutató piacok

szervezéshez: <http://kiutak.hu/linkek/helyi-termeloi-piacot-minden-telepulesre/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Élelmünk](#), [Középhaladó](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 10: Indítsunk közösségi (javító)műhelyt!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/inditsunk-kozossegi-javitomuhelyt/>

A cselekvési tipp leírása

Tárgyaink élettartamának meghosszabbításához vagy újak barkácsolásához számos eszközre, szerszámra, munkapadra lehet szükségünk. Valószínűleg a legtöbbet ezek közül csak egy-egy alkalommal használjuk. Emiatt ha saját tulajdonban vannak, az idő nagy részében kihasználatlanul állnak.

Egy közösségi műhelyben ezeket az eszközöket megoszthatjuk másokkal, ezáltal tárgyainkat úgy újíthatjuk meg vagy hozhatjuk létre, hogy nem kell mindenkinek külön felszerelést vásárolnia ehhez. Ráadásul helyet sem foglalnak otthonunkban. Az általános célú műhelyeken túl létrehozhatunk speciálisakat is, például varróműhelyt vagy kerékpárjavító műhelyt.

A közös műhelyben együtt is barkácsolhatunk, kézműveskedhetünk, felújíthatunk, javíthatunk – mindezt akár saját, akár közösségi tulajdonú használati tárgyainkkal megtehetjük. A társaság segítséget és ihletet is nyújthat az alkotáshoz. Idősebbeket szintúgy érdemes bevonni, akik így átadhatják tudásukat, tapasztalatukat. Tarthatunk a műhelyben foglalkozásokat is, szakemberek bevonásával képzéseket, tanulóműhelyeket.

Ilyen közösségi helyeket működtethet egy vállalkozás, egy civil szervezet vagy a helyi önkormányzat is.

Kapcsolódó ajánló

Javítóműhelyek - ebben az adatbankban közösségi javítóműhelyek is szerepelnek:
<http://kiutak.hu/linkek/javitomuhelyek/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Középhaladó](#), [Középhaladó](#), [Pénzünk](#)

Középhaladó cselekvési tipp 11: Indítsunk upcycling vállalkozást!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/inditsunk-upcycling-vallalkozast/>

A cselekvési tipp leírása

Az upcycling kifejezésnek két, egymástól némileg eltérő jelentése is van. Hulladékgazdálkodási körökben értéknövelt újrafeldolgozást értenek rajta: a hulladék egy sor technológiai kezeléson esik át — sokszor a világ másik felén — mire elkészül a végtermék (pl. PET-palackból polár pulóver). Itt és most azonban a szó másik, a hétköznapiakban elterjedtebb jelentését használjuk: eszerint az upcycling nem más, mint kreatív újrahasznosítás. Az alkotók jellemzően helyben keletkező, hulladéknak szánt alapanyagokból indulnak ki, és ritkán vesznek igénybe komolyabb technológiát. A folyamat energia- és vízigénye egyaránt alacsony. Az így értelmezett upcycling inkább tekinthető újrahasználatnak, semmint újrafeldolgozásnak.

Az upcycling alkotók megmaradt, selejtes vagy fölöslegessé vált anyagokat használnak. A legjobb esetben olyanokat, amelyeknek az újrafeldolgozása nem megoldott, de legalábbis nehézkes. A legtöbb alkotó egy bizonyos alapanyagra specializálódik. A kiindulási anyagokból akár az eredetitől merőben eltérő funkciójú tárgyak is készülhetnek: például biztonsági övből hátizsák, használt farmerből fotel, bicikligumi-belsőből pénztárca, elektronikai hulladékból ékszer, lánckerékből gyertyatartó vagy éppen bőrdömbből babakéz. Az új darab egyaránt lehet divatáru, használati tárgy vagy dísz tárgy.

Upcycling alkotással pusztán hobbiszinten is foglalkozhat valaki, ugyanakkor megélhetést is nyújthat ez a tevékenység — akár egyéni, akár közösségi vállalkozás formájában. Az upcycling alkotóknak érdemes akár össze is fogniuk, és egy [közösségi műhelyben](#) együtt dolgozniük. Így az eszközök megosztása mellett akár alapanyagokat is cserélhetnek, továbbá ihletet is meríthetnek egymástól. Az alkotók olykor workshopokat is szerveznek, ahol az érdeklődők maguk is megismerkedhetnek az alkotási folyamattal.

Kapcsolódó ajánló

Könyv a hazai ökodizájnról: <https://kiutak.hu/linkek/a-hulladek-uj-elete-okodizajn-magyarorszagon/>

Esettanulmány egy upcycling textilmanufaktúráról: <https://kiutak.hu/linkek/takacs-santa-andras-es-mtsai-ujrahasznositas-gyogyito-alkotassal-retextil-uzem-pecsett-in-epitokockak-egy-uj-vilaghoz-okologia-kozosseg-boldogulas-helyben-27-34-old/>

Film a kreatív hulladékcsökkentésről: <https://kiutak.hu/linkek/hulladekcsokkentekes-kreativan/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 12: Kapcsoljuk újra össze a valaha egybefüggő élőhelyeket!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/kapcsoljuk-ujra-ossze-a-valaha-egybefuggo-elohelyeket/>

A cselekvési tipp leírása

Az eredetileg egybefüggő természetes/természetközeli élőlénytársulások az emberi tevékenységek (pl. útépítések, szántóföldek létesítése) hatására széttöredeztek, mára sokszor csak kis foltok maradtak belőlük. Ezek között gyakran meg is szakadt a kapcsolat: e kis „szigeteket” az ember uralta területek „óceánja” veszi körül, amely áthatolhatatlan akadályt jelent számos faj számára. A széttöredezés problémáján úgy enyhíthetünk, hogy igyekszünk összeköttetést teremteni a szét darabolódott élőhely maradványai között.

Ezt leginkább mesterségesen kialakított természetvédelmi folyosók létesítésével érhetjük el, amelyeken keresztül az élőlények eljuthatnak egyik foltból a másikba. Ilyen folyosók lehetnek többek között a mezsgyék (meg nem művelt határjelölő földsávok), a fa- és bokorsorok, de ilyenek a békaalagutak vagy az utak fölötti vadátjárók is. Ezek a természetvédelmi beavatkozások legtöbbször ökológus szakember közreműködését igénylik, hiszen úgy kell kialakítani a folyosókat, hogy az élőlények valóban képesek legyenek használni is azokat. Már csak azért is, mert a folyosók kialakítása nem olcsó mulatság. Ugyanakkor egy helyi közösség kezdeményezhet egy ilyen projektet, illetve aktív, cselekvő részese lehet annak. Amennyiben nem létezik kiépített folyosó az élőhely-foltok között, olykor mi magunk is segíthetjük az élőlények átjutását egyik foltból a másikba – például tavasszal csatlakozhatunk [békamentő akciókhoz](#).

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 13: Keressünk szelíd növényvédelmi megoldásokat a kertekben, a közterületeken és a földeken!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/keressunk-szelid-novenyvedelmi-megoldasokat-a-kertekben-a-kozteruleteken-es-a-foldeken/>

A cselekvési tipp leírása

A növényvédő szerek (leginkább gyomirtók, rovarölők és gombaölők) nemcsak az emberi egészségre lehetnek ártalmasak, hanem rengeteg ártalmatlan élőlény pusztulását is okozhatják. Hogyan válthatjuk ki a veszélyes szereket, és mit tehetünk azért, hogy a szelíd növényvédelmi megoldások terjedjenek el minél szélesebb körben?

Dönthetünk úgy, hogy csak a biogazdálkodásban is megengedett szereket használjuk, ám tudnunk kell, hogy ezek sem minden esetben ártalmatlanok.

Választhatjuk a fizikai növényvédelmet is: ekkor saját kezünkkel vagy különféle eszközökkel (pl. kapa, metszőolló) vesszük föl a küzdelmet kártevők, gyomok ellen. Szintén jó lehetőség a biológiai növényvédelem, melynek lényege, hogy a károsítók ellen saját természetes ellenségeiket vetjük be. Ennek egyik módja, hogy [kedvező körülményeket teremtünk számukra területünkön](#): például madárodúkat helyezünk ki, ágkupacokat készítünk a sünöknek stb. Ide tartoznak azok a növénytársítások is, amikor a megvédendő növényünk mellé egy olyat ültetünk, amely távol tartja a nem kívánt élőlényt (pl. eper mellé fokhagymát, paradicsom mellé bazsalikomot).

Gondos tervezéssel is megelőzhető számos kártétel. Különösen fontos a körültekintő faj- és fajtaválasztás. Az adott talaj- és éghajlati viszonyoknak megfelelő növények, illetve betegségeknek ellenálló fajták ([főként tájfajták](#)) előnyben részesítésével számos betegségnek elejét vehetjük.

A szelíd növényvédelem alapvető része az is, hogy védjük a talajt, megőrizzük termékenységét és a talajélet egészségét. Ennek érdekében alkalmazhatunk például vetésforgót, vegyeskultúrákat, komposztot, talajvédő növényeket, vagy éppen talajtakarást (mulcsot). Ugyanígy fokozhatjuk haszonnövényeink ellenállóképességét is a biogazdálkodásban előszeretettel alkalmazott növénykondicionáló szerek segítségével.

Fontos, hogy a saját kiskertünkön túl ugyanúgy foglalkozzunk ezzel a kérdéssel – nemcsak önmagunk, hanem mások (emberek és más élőlények) jólléte érdekében is. Fordulhatunk a településünk önkormányzatához, hogy csak bizonyos szerek használatát engedélyezze. Bevonhatjuk az állami természetvédelem szakembereit is. Kérhetjük például, hogy tartsanak tájékoztató előadásokat, bemutatókat a témában – de akár mi magunk is szervezhetünk ilyen eseményeket.

Sokat segíthet egy mélyebb szemléletváltás is: nem kell küzdenünk az összes, a haszonnövényeinket dézsmáló élőlény ellen, ha el tudjuk fogadni, hogy valamennyi nekik is jár kertünk, földjeink javaiból.

Kapcsolódó ajánló

Toby Hemenway: Gaia kertje - útmutató a házi permakultúrához:
<http://kiutak.hu/linkek/toby-hemenway-gaia-kertje/>

Baji Béla: Permakultúra és önfenntartó biogazdálkodás - egy másik kötet a kiskerti permakultúráról: <http://kiutak.hu/linkek/baji-bela-onfenntarto-biogazdalkodas/>

Gertrud Franck: Öngyógyító kiskert - könyv az öngyógyító kiskertről:
<http://kiutak.hu/linkek/gertrud-franck-ongyogyito-kiskert/>

Dóra Melinda Tünde: Kertkaland - könyv a vegyszermentes zöldségtermesztésről:
<http://kiutak.hu/linkek/dora-melinda-tunde-kertkaland/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cselekvési tippek](#), [Élelmünk](#), [Élőlénytársaink](#), [Középhaladó](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 14: Legyünk polgári természetőrök!

Fotózz le!	https://kiutak.hu/linkek/legyunk-polgari-termeszetorok/
A cselekvési tipp leírása	Az állam jellemzően nem biztosít elegendő forrást a természetvédelmi őrszolgálat számára, így az gyakran képtelen megfelelő szinten ellátni feladatát. Önkéntes polgári természetőrök azonban segíthetnek ebben a munkában – szorosan együttműködve a hivatásos őrökkel. Részt vehetünk védett fajok megfigyelésében, segíthetjük megőrzésüket, fölléphetünk pusztításuk ellen, csakúgy mint például a motorozás vagy az illegális hulladéklerakók ellen. Polgári természetőr vizsgát a nemzeti parkok igazgatóságán lehet tenni.
Kapcsolódó ajánló	A magyar állami természetvédelem hivatalos honlapja: http://kiutak.hu/linkek/a-magyar-allami-termeszetvedelem-hivatalos-honlapja/
Kategóriák	Cselekvési tippek , Élőlénytársaink , Középhaladó

Középhaladó cselekvési tipp 15: Lépünk fel a kémiai szúnyoggyérítés ellen!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/lepjunk-fel-a-kemiai-szunnyoggyerites-ellen/>

A cselekvési tipp leírása

Szúnyogmentes estéinkért hatalmas árat fizetünk. A manapság széles körben alkalmazott kémiai gyérítés – amit most már nem annyira légi, inkább földi úton végeznek – ugyanis nem szelektív: egyetlen elpusztult csípőszúnyogra akár ezer másik elhullott rovar is juthat (katicák, fátyolkák, árvaszúnyogok stb.), továbbá a használt idegmérgek közvetlenül károsak többek között halakra, kétélűekre és hullókra is. Ráadásul a közvetlenül érintett élőlények pusztulása az ökológiai rendszerek minden szereplőjére kihat: például kevesebb táplálék jut a madaraknak (aminek nagy szerepe lehetett többek között a városok közelében élő molnárfecske-állományok drasztikus csökkenésében is). A vízi ökológiai rendszerek pedig még inkább sérülékenyek e tekintetben.

A szúnyoggyérítés tehát a régi, kémiai formában biztosan fenntarthatatlan, ugyanakkor maga a gyérítés mindenképpen szükséges – már csak azért is, mert az éghajlatváltozás miatt új szúnyogfajok (és általuk terjesztett kórokozók) jelentek meg már hazánkban is.

Szerencsére léteznek szelektív, környezetkímélő módszerek is a szúnyogártalom csökkentésére. Bizonyos talajlakó baktériumok által termelt méreganyagok megfelelő adagolással a vízbe juttatva döntően csak a csípőszúnyogok és a számunkra szintén sok kellemetlenséget okozó púposzúnyogok lárváit pusztítják el. Ez a módszer valamivel macerásabb, mint a kémiai védekezés: részletesen föl kell kutatni a szúnyoglárvák tenyészőhelyeit, biztosítani a megközelíthetőségüket, folyamatosan figyelemmel követni a lárvákat és élőhelyeiket, valamint célzottan és időzítetten kijuttatni a biológiai készítményeket. Ezeket alkalmazva is lehet még esetleg szükség a kémiai gyérítésre, ám ekkor már az idegmérget kisebb területen, kevesebb alkalommal kell bevetni. A biológiai gyérítés részarányának növelése az, amiért leginkább érdemes lobbiznunk a települési önkormányzatoknál.

A fentiekén túl is sokat tehetünk a nem kívánatos rovarok ellen, például fizikai módszerek alkalmazásával (szúnyoghálók felszerelésével, a tenyészőhelyek kontrollálásával stb.), szúnyogűző illóolajokkal vagy éppen a csípőszúnyogok természetes ellenségeinek (vízi gerinctelenek, őshonos halak, denevérek, madarak) segítségével, élőhelyük megőrzésével vagy akár [visszaállításával](#).

A legfontosabb azonban az, hogy ne várjunk el teljesen szúnyogmentes környezetet – különösen ne a vízpartokon.

Kapcsolódó ajánló

A szúnyogállomány monitorozásának és célzott gyérítésének járványügyi fontossága – A Magyar Tudományos Akadémia felhívása és megoldási javaslata a döntéshozók számára, 2018. - MTA-állásfoglalás a szúnyoggyérítés módjának megváltoztatásáról: <http://kiutak.hu/linkek/a-szunnyogallomany-monitorozasanak-es-celzott-gyeritesenek-jarvanyugyi-fontossaga-a-magyar-tudomanyos-akademia-felhivasa-es-megoldasi-javaslat-a-donteshozok-szamara-2018/>

A szúnyogirtás természetvédelmi kockázatai és biológiai megoldásai - alapos összefoglaló a szúnyoggyérítésről: <http://kiutak.hu/linkek/a-szunnyogirtas-termeszetvedelmi-kockazatai-es-biologiai-megoldasai/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 16: Létesítsünk zöldtetőket, tetőkerteket!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/letesitsunk-zoldtetoket-tetokerteket/>

A cselekvési tipp leírása

A városi lapostetők gyakran olyan kihasználatlan területek, amelyek kiválóan alkalmasak a városi zöldterületek mennyiségének növelésére. Lehetőség szerint olyan növényeket válasszunk, amelyek nem igényelnek műtrágyázást, sok vizet vagy intenzív növényvédelmet. A tetőkre telepített növényzet élőhelyet biztosíthat állatfajok számára is.

A biológiai sokféleség növelésén túl a zöldtetők, tetőkertek a ház szigetelését is javíthatják, a csapadékvíz gyűjtését is segíthetik, továbbá a város éghajlatát is hűsíthetik. Akár még [közösségi kerteket](#) is létrehozhatunk a tetőkön. Ám bármilyen tetőzöldítésbe kezdünk is bele, mindenképp javallott ezt kertész szakember bevonásával végezni.

Kapcsolódó ajánló

Zöldtető- és Zöldfal Építők Országos Szövetsége: <http://kiutak.hu/linkek/zoldteto-es-zoldfal-epitok-orzagos-szovetsege/>

Gernot Minke: Zöldtetők - egy egész könyv a zöldtetőkről:

<http://kiutak.hu/linkek/gernot-minke-zoldtetok/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Középhaladó](#)

Középfaladó cselekvési tipp 17: Lobbizzunk a tömegközlekedés színvonalának javítása érdekében!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/lobbizzunk-a-tomegkozlekedesert/>

A cselekvési tipp leírása

Akár településeken belül, akár azok között kell helyet változtatnunk, a tömegközlekedés előnyei társadalmi értelemben vitathatatlanok az egyéni motorizált közlekedéssel szemben: kevesebb a baleset, kisebb a környezetterhelés, és több tér marad az embereknek. Kemény küzdelmet kell folytatni ugyanakkor azért, hogy a tömegközlekedés az emberek szemében ugyanolyan vagy nagyobb érték legyen, mint az autógyárak által létrehozott mitikus eszköz, a személygépkocsi, amely a polgári lét kikerülhetetlen tartozékává vált sokak szemében a hozzá kapcsolódó infrastruktúrával együtt.

Minél inkább az autó köré épülnek az élet tartozékai, annál kisebb esélyük marad az alternatív közlekedési módoknak – erre jó példát jelentenek a csak autóval megközelíthető bevásárlóközpontok.

A tömegközlekedést akár magánüzemeltető is biztosíthatná, viszont így jellemzően csak a legforgalmasabb irányokban lenne szolgáltatás. Ez élesen szemben áll azzal, hogy a helyváltoztatás – bármennyire is egyértelműek motorizált formájának környezeti és egészségi hátrányai – gyakorlatilag olyan alapjoggá vált, mely nélkül a munkavállalás, illetve az iskolába járás lehetősége sérülhet. Vagyis a társadalmi igazságosság érdekében az államnak, illetve az önkormányzatoknak kell biztosítaniuk a tömegközlekedés lehetőségét közszolgáltatás formájában.

Nem mindegy azonban, hogy milyen színvonalú ez a szolgáltatás: milyenek a járművek, mennyire sűrűn járnak a járatok. Utóbbi ellenőrzésére jó alkalom lehet a menetrendek éves megújításának időszaka. Az új menetrendet kihirdetés előtt társadalmi egyeztetésre bocsáthatja a szolgáltató – már ha hajlandó erre, vagy ha el tudjuk ezt érni nála.

A tömegközlekedés színvonalának javítása érdekében elsősorban a szolgáltatónál léphetünk fel. Ugyanakkor sokszor hatékonyabb, ha az önkormányzat vagy az állam mint megrendelő oldaláról, tehát a helyi képviselő-testület vagy az országgyűlési képviselőnk útján igyekszünk eredményt elérni. Érdemes lehet megkeresni továbbá olyan szakmai civil szervezetet, amely képes föllépni az állampolgárok érdekében. Hasznos összefognunk minél több érintettel, hiszen közösen fellépve eredményesebbek lehetünk.

Olyan falvakban, ahol nincs vagy nem megfelelő színvonalú a tömegközlekedés, és kevés esély van a javulásra, jó megoldás lehet az önkormányzat által üzemeltetett falubusz is. Ez szükség esetén kiszolgálja az ott lakók igényeit, jellemzően a legközelebbi térségi központig szállítva őket. Ezzel csökkenthető annak az esélye, hogy az adott település túlzottan elszigetelődjön, és emiatt véstesen elnéptelenedjen.

Kapcsolódó ajánló

Közlekedő Tömeg - a tömegközlekedés színvonalának javításáért küzdő civil szervezet
<https://kiutak.hu/linkek/kozlekedo-tomeg/>

Hogyan lehet egy város élhetőbb? – Bogotá példája - világhírű példa a tömegközlekedés színvonalának emelésére is: <https://kiutak.hu/linkek/hogyan-lehet-egy-varos-elhetobb-bogota-peldaja/>

André Gorz: A gépkocsi társadalmi ideológiája - cikk az autók uralmáról és hogy mit tehetünk ellene: <https://kiutak.hu/linkek/andre-gorz-a-gepkocsi-tarsadalmi-ideologiaja/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Középfaladó](#), [Közlekedésünk](#)

Középhaladó cselekvési tipp 18: Működtessünk bevásárlóközösséget!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/mukodtessunk-bevasarlokozosseget/>

A cselekvési tipp leírása

A bevásárlóközösség, más néven kosárközösség a helyi élelmiszerek (és olykor más helyi termékek) értékesítésének egyik módja. A szervezők jellemzően városi emberek, akik fölveszik a kapcsolatot környékbeli termelőkkel, és ha azok megfelelnek a kritériumaiknak, megegyeznek velük, hogy rendszeresen elhozzák aktuális termékeiket egy átadópontra. A szervezők egyúttal igyekeznek önmagukon túl további vásárlókat is toborozni.

Ha bevásárlóközösség szervezésére adjuk a fejünket, az átadóponthoz minél közelebb (és legfeljebb 30-40 kilométeres körzetben) keressünk termelőket. Fontos szempont továbbá az is, hogy a termelők lehetőség szerint ökológikus gazdálkodást folytassanak, illetve más téren is (például a termékek csomagolása esetében) érzékenyek legyenek az ökológiai szempontokra. Személyes, helyszíni látogatások során győződjünk meg arról, hogy egy adott termelő megfelel-e a kritériumainknak. A termelők alapos megválogatása biztosítja a minőséget, ami miatt a vásárlóknak különösen érdemes lesz itt beszerezniük az ételt. Mindez azt is jelenti, hogy – ellentétben a piacokkal – a bevásárlóközösségekben csak a szervezők által kiválasztott termelők árulhatnak. A bevásárlóközösségekben a vásárlás rendszerint a rendeléssel indul: a vásárlók általában egy internetes felületen választhatják ki a kívánt termékeket pár nappal az átadás előtt. A rendeléseket ezután a szervezők összesítik és közvetítik a termelők felé. A rendelés lehetősége előnyös a termelők számára, hiszen így tudhatják, hogy nagyjából mennyi árut érdemes az átadásra vinniük – ráadásul kevesebb élelmiszer is megy pocsékba ezáltal. De előnyös a vásárlók számára is, akik így szinte biztosan hozzájutnak a kívánt portékákhoz.

A termékek átadásának módja szerint a bevásárlóközösségek két nagy típusát különböztethetjük meg. Az egyik esetben a termelők a szervezőknek adják át a termékeiket, akik – szükség esetén önkéntesek bevonásával – összeállítják a rendelt áruk csomagját a vásárlók számára. Ők pedig a hét egy meghatározott időpontjában átvehetik a rendeléseiket az átadópontra, vagy olykor akár házhoz szállítást is kérhetnek a szervezőktől.

A másik típus inkább [a termelői piacokhoz](#) hasonlatos. Ebben az esetben a hét egy meghatározott időpontjában minden termelő személyesen, az átadópontra értékesíti a megrendelt árut. Ha a rendelt mennyiségeken felül is hoznak egyes termékekből, akkor olyanok számára is megnyílik a vásárlás lehetősége, akik nem rendeltek. Az átadási alkalmak leginkább ennél a típusnál színesíthetők kísérőprogramokkal.

A bevásárlóközösségek szervezése nem nélkülözheti az önkéntes munkát, ugyanakkor a szervezők kaphatnak pénzügyi juttatást is tevékenységükért a termelőktől, de akár vásárlóktól vagy külső forrásokból is – és nem is feltétlenül csak a működési költségek fedezésére.

A bevásárlóközösségek hozzájárulhatnak kisgazdaságok fennmaradásához, ezáltal pedig jó eszközei lehetnek a helyi gazdaság erősítésének, és ezen túl a város és a vidék közötti kapcsolat szorosabbra fűzésének is. Továbbá mivel szervezésükbe akár sokan is bekapcsolódhatnak, fontos szerepet játszhatnak a részvételiség erősítésében. Nem utolsósorban pedig értékes közösség formálódhat a termelők, szervezők és vásárlók köréből.

Kapcsolódó ajánló

Hasznos kiadvány bevásárlóközösségek szervezéséhez: <https://kiutak.hu/linkek/lorincz-zsuzsanna-es-munkatarsai-egyel-velunk-helyit>

Hasznos honlap bevásárlóközösségek szervezéséhez: <https://kiutak.hu/linkek/kosarkozosseg-kereso>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élelmünk](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 19: Működtessünk közös mosodát!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/mukodtessunk-kozos-mosodat/>

A cselekvési tipp leírása

Régi korok nyüzsgő, társas munkavégzése volt a mosás források és patakok környékén. A kemény munkát ellensúlyozta a közösségi együttlét, a beszélgetés, információcsere lehetősége. Az országban több helyen (például a Balaton-felvidéken) bukkanhatunk ma már kortörténeti emlékeknek számító, vízfolyások fölé épített mosóházakra. Ma, amikor a magyarországi háztartások zöme rendelkezik vezetékes vízhálózattal, megkérdőjelezhetetlennek tűnik, hogy a mosást ki-ki otthon, saját tulajdonú mosógépe segítségével végezze. Ugyanakkor számos nyugat-európai példát látunk arra (sőt, már itthoni is akad), hogy például társasházak alagsorában található, közös használatú, nagyobb mosógépekkel mosnak az emberek, és így saját háztartásukba nem is kell mosógépet beszerezniük. Mi értelme van a közös mosodának? Egyrészt a háztartások energiát, pénzt és időt takaríthatnak meg azzal, hogy a szennyes mosása nagyobb adagokban történik. Másrészt így olyan, nagy méretű holmi mosása is lehetséges, ami az otthoni mosógépekbe nem férne bele. Harmadrészt a mosás közösségi élménnyé válhat, mert közben beszélgetésekbe elegyedhetünk, hasznos ismeretségeket köthetünk. Negyedrészt a környezetterhelés is csökken, mert kevesebb mosógépet kell legyártani, illetve kevesebb hulladék is keletkezik. Társasházakban meg lehet oldani, hogy a közös mosógépeket csak az ott lakók használhassák, lehetőleg együtt megalkotott szabályrendszer alapján. Ugyanakkor sűrűbben lakott településrészekben akár vállalkozásként, bárki számára hozzáférhetően is működtethető a közös mosoda. Mindenképp fontos elérnünk, hogy lehetőleg környezetkímélő mosószeret használjanak ezekben a mosodákban. Ha van rá hely, a mosás tere mellett érdemes jól szellőző szárítóhelyiséget is kialakítani. Ezzel elkerülhető a szárítógépek használata, csakúgy mint lakásaink penészesedése. A mosó- és szárítóhelyiségek olykor akár más célokra (például játszósobaként, programhelyszíneként) is használhatók.

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Középhaladó](#), [Otthonaink és közös tereink](#)

Középhaladó cselekvési tipp 20: Működtessünk maradékboltot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/mukodtessunk-maradekboltot/>

A cselekvési tipp leírása

Az angolszász országokban népszerű maradékboltok (scrap store) a hulladékok újrahasználatát segítik, céljuk a hulladékcsökkentés és az alkotó tevékenységek összekapcsolása. A gyakorlatilag kreatív hobbi boltokként működő üzletek alapanyagaikat a környező üzemekből vásárolják, vagy kapják meg adományként. Ezek olyan maradékok, hulladékok, amelyeket biztonságosan újra lehet használni (pl. textílyesedékek, fröccsöntési maradványok, kartongurigák, kupakok). A modell mindkét fél számára előnyös: az üzemeknek nem kell hulladékkezelési költséget fizetniük, a helyiek pedig kedvező áron juthatnak hozzá kézműves alapanyagokhoz – mindezt ráadásul további környezetterhelés nélkül.

A maradékboltok általában társadalmi vállalkozások. Gyakran szorosan együttműködnek helyi óvodákkal, iskolákkal, kreatív klubokkal – az alapanyagokon kívül pedig sokszor kreativitást fejlesztő foglalkozásokat is biztosítanak (akár csapatépítés céljából vállalkozások számára is). A legtöbb esetben tagsághoz kötik a vásárlást, illetve korlátozhatják a látogatások számát és a megvásárolható alapanyagok mennyiségét – ezzel biztosítva azt, hogy mindenki számára jusson elegendő és sokféle maradékanyag.

Itthon még várat magára az első ilyen üzlet. Ugyanakkor a Humusz Szövetség [Túl sok cucc](#) oldalán működik egy felület Maradékbazár néven, ahol bárki följárlhat vagy beszerezhet maradékanyagokat.

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 21:

Nyilvánítottassunk területeket helyi védettségűvé!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/nyilvanittassunk-teruleteket-helyi-vedettseguve/>

A cselekvési tipp leírása

Ha egy nem védett területről úgy gondoljuk, hogy természeti értékei érdemessé teszik a védettségre, kezdeményezhetjük, hogy kapja meg legalább a legalacsonyabb védettségi fokozatot, a helyi védettséget. Mire jó a helyi védettség? Egyrészt természetesen sokszor visszatartó erő lehet a terület károsításával szemben. Másrészt az automatikusan, külön eljárás nélkül is védett (ún. ex lege védettségű) területek, például a lápok, források, barlangok megóvását tovább erősíti. Nem utolsósorban pedig a védett státusz hatására – amit tábla is jelez – a helyiek büszkeségévé válhat egy ilyen terület, és így még jobban vigyáznak majd rá.

Kapcsolódó ajánló

A magyar állami természetvédelem hivatalos honlapja - Hasznos információk a témában az állami természetvédelem honlapján is találhatóak:

<http://kiutak.hu/linkek/a-magyar-allami-termeszetvedelem-hivatalos-honlapja/>

Lukács Attila, Sándor Szilvia, Szilvácsku Zsolt: Útmutató helyi jelentőségű természeti értékek védelméhez - esettanulmányok gyűjteménye: <http://kiutak.hu/linkek/lukacs-attila-sandor-szilvia-szilvacsku-zsolt-utmutato-helyi-jelentosegu-termeszeti-ertekek-vedelmehez/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 22: Segítsük a kerékpározást és a hasonló, szelíd közlekedési módokat településünkön!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/segitsuk-a-kerekparozast-es-a-hasonlo-szelid-kozlekedesi-modokat-telepulesunkon/>

A cselekvési tipp leírása

Ha úgy szeretnénk közlekedni, hogy tekintettel legyünk embertársainkra, más élőlényekre és a saját egészségünkre is, akkor a bringa jelenti az egyik legjobb megoldást. Nem mellesleg olcsó is. Ráadásul kerékpáron ülve nem szigetelődünk el környezetünktől, sok mindent meg tudunk tapasztalni belőle útközben.

A kerékpárhasználatot legtöbbször az akadályozza, hogy autók foglalják el a közlekedés tereit. Ezért vagy az autóforgalmat szükséges csökkenteni, vagy – amíg és ahol ez nem tehető meg érdemben – valamilyen külön felületet kell biztosítani a szelíd közlekedési módoknak. A bicikliutat és a biciklisávot mindenki ismeri, ám léteznek más megoldások is. Most már itthon is egyre ismertebbek azok az eszközök, amelyek akár egy nagyobb városban is (újra) széles körben csábító alternatívává tudják tenni a kerékpározást. Ilyenek például a Nyugat-Európában rohamosan terjedő, széles felületű, csupán kevés kereszteződéssel megszakított "bringasztrádák". Lakóövezetekben, csillapított forgalmú városközpontokban ugyanakkor nem feltétlenül a külön felület, hanem a vegyes forgalmú utca jelentheti a megoldást – hiszen ahol gépjárművekből csak a feltétlenül szükséges célforgalom jelenik meg, ráadásul jelentősen mérsékelt sebességgel, a kerékpározás jól megfér az autózás, a gyaloglás és az egyéb funkciók (pl. teraszok, zöldfelületek) mellett.

Az is fontos szempont, hogy a kerékpár önmagában nem mindig a legjobb választás: nagyobb távolságokon a kombinált közlekedési módok a leghatékonyabbak. Ezek közül is kiemelkedik a bicikli és a vasút (vagy a metró) ötvözése, amit a kerékpárbarát úthálózat mellett elsősorban az állomásokon létesített nagy kapacitású biciklitárolókkal, illetve kiterjedt közbringarendszerek (amelyek bárki számára hozzáférhetővé tesznek kölcsönkerékpárokat) kiépítésével lehet segíteni. Így könnyen megoldhatók azok a nagyvárosokon belüli vagy két település közötti utazások, amelyeket egyébként csak autóval vagy többszörös átszállással, várakozásokkal lehet kivitelezni.

A kerékpár mellett számos egyéb szelíd közlekedési eszközt is választhatunk: többek között a rollert, a görkorcsolyát, a gördeszkát, illetve mindezek elektromos változatait. A bringákhoz hasonló szerepet tölthetnek be településeinken, és a fent felsorolt fejlesztések ezek használatát is könnyebbé tehetik.

Kapcsolódó ajánló

Magyar Kerékpárosklub - a kerékpározás alighanem legfontosabb hazai civil szervezete:

<http://kiutak.hu/linkek/magyar-kerekparosklub/>

Kerékpárosklub kisokos - rengeteg hasznos tudnivaló a bringázáshoz:

<http://kiutak.hu/linkek/kerekparosklub-kisokos/>

Mit tehet az önkormányzat a kerékpáros közlekedés fejlesztése érdekében? - ötletek a

bringázás vonzóbbá tételére a településeken: <http://kiutak.hu/linkek/mit-tehet-az-onkormanyzat-a-kerekparos-kozlekedes-fejlesztese-erdekeben/>

<http://kiutak.hu/linkek/mit-tehet-az-onkormanyzat-a-kerekparos-kozlekedes-fejlesztese-erdekeben/>

Takács-Sánta András és mtsai: Valami nem bűzlik Dániában – Koppenhága, a biciklis város -

Koppenhága, a biciklis város Koppenhága, a biciklis város: <http://kiutak.hu/linkek/valami-nem-buzlik-daniaban-koppenhaga-a-biciklis-varos-in-epitokockak-egy-uj-vilaghoz-okologia-kozosseg-boldogulas-helyben-44-48-oldal/>

<http://kiutak.hu/linkek/valami-nem-buzlik-daniaban-koppenhaga-a-biciklis-varos-in-epitokockak-egy-uj-vilaghoz-okologia-kozosseg-boldogulas-helyben-44-48-oldal/>

Takács-Sánta András és mtsai: Budapest is búcsúzna a bűztől – a bringák előretörése

Budapesten - a bringák előretörése Budapesten: <http://kiutak.hu/linkek/budapest-is-bucsuzna-a-buztol-a-bringak-eloretorese-budapesten-in-epitokockak-egy-uj-vilaghoz-okologia-kozosseg-boldogulas-helyben-49-54-oldal/>

<http://kiutak.hu/linkek/budapest-is-bucsuzna-a-buztol-a-bringak-eloretorese-budapesten-in-epitokockak-egy-uj-vilaghoz-okologia-kozosseg-boldogulas-helyben-49-54-oldal/>

Peter Newman és Jeff Kenworthy: Zöldebb városi közlekedés - példák a világból, hogy miként

lehet egy város kevésbé autófüggő: <http://kiutak.hu/linkek/peter-newman-es-jeff-kenworthy-zoldebb-varosi-kozlekedes-in-a-vilag-helyzete-2007-99-129-oldal/>

<http://kiutak.hu/linkek/peter-newman-es-jeff-kenworthy-zoldebb-varosi-kozlekedes-in-a-vilag-helyzete-2007-99-129-oldal/>

Biciklis történetek Amszterdamból - film Amszterdam kerékpáros várossá válásáról:

<http://kiutak.hu/linkek/biciklis-tortenetek-amsterdambol/>

<http://kiutak.hu/linkek/biciklis-tortenetek-amsterdambol/>

Kategóriák

Cselekvési tippek, Középhaladó, Közlekedésünk

Középhaladó cselekvési tipp 23: Szervezzünk bolhapiacot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/szervezzunk-bolhapiacot/>

A cselekvési tipp leírása

Megunt, önmagunk számára fölöslegesnek ítélt tárgyaink másoknak akár izgalmas kincset is jelenthetnek. A kacatoktól megszabadulni vágyók és a kincskeresők (sokan persze mindkét csoportba beletartoznak) egyik találkozási pontja a bolhapiac lehet, amelyet megrendezhetünk akár eseti jelleggel, de akár bizonyos rendszerességgel is. Megszervezhetjük továbbá települési szinten, de ugyanígy csupán kisebb közösségünk számára is, mint ahogy iskolában, munkahelyen stb. szintűgy. Fontos, hogy a bolhapiacon mindenki maga árulja a portékáit, és a megmaradt holmit maga is viszi haza. A piacoknak ez a típusa kiváló eszköze a hulladékmennyiség csökkentésének. Ugyanakkor pedig mint minden piac, ez is egy olyan találkozóhely, ahol emberek szóba elegyednek egymással, és így jó eszköz a közösségformáláshoz is. Ebbe az irányba mutat az is, ha a bevételt, de legalábbis annak egy részét közösségi célokra fordítjuk.

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 24: Szervezzünk közösségi ökotábort bármely korosztálynak!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/szervezzunk-kozossegi-okotabort-barmely-korosztalynak/>

A cselekvési tipp leírása

Nyári táborok nemcsak gyerekek életét gazdagíthatják friss tapasztalatokkal, új barátságokkal, életre szóló élményekkel. A környezeti nevelés három ága közül (természeti nevelés, fenntarthatóságra nevelés, globális nevelés) gyerektáborok esetében a természeti nevelésre (azaz a természeti környezet megismertetését és megszerettetését célzó munkára) érdemes helyezni a hangsúlyt, míg a fenntarthatóságra nevelést (vagyis a személyes és közösségi életvitel környezetterhelésének csökkentésére irányuló ismeretátadást) e táborokban jó szokások bevezetésével és példamutatással érdemes megvalósítani. Felnőtt-táborok esetében a globális nevelés (azaz a bolygóléptékű társadalmi-ökológiai kölcsönhatások rendszerében eligazodást segítő ismeretek fejlesztése) és a fenntarthatóságra nevelés kaphat nagyobb hangsúlyt, de itt is komoly helyet érdemel a természeti környezetünkhöz fűződő viszonyunk ápolása.

Táborhelyszínül nem is feltétlenül kell távoli célpontot keresni, legtöbbször lakóhelyünk természeti környezetét is alig ismerjük. Anyagilag, időráfordításban és a lokalitás elvével összhangban levő természeti nevelésben is megtérülhet, ha egy lakóhelyünkhöz közeli táborhelyszínt választunk. Fő hangsúlyukban természeti nevelést megvalósító programok a kirándulások, növények és állatok kíméletes megfigyelése (esetleg szakszerű gyűjtése például mikroszkópos megfigyelés céljából – később visszaengedve az állatokat), csillagászat, csendes időtöltés a természetben (akár önismereti játékokkal egybekötve), ökológiai kapcsolatok tudatos megfigyelése (aminek fontosságára az ökopszichológia is felhívja a figyelmet). Indokolt esetben pedig szemétszedéssel, szakszerű élőhely-helyreállításal is foglalkozhatunk. A jól megszervezett éjszakai kint alvás a természetben nagy élmény lehet, sok félelmet építhet le. Ugyancsak sokat ígérő program a "land art", azaz műalkotások készítése természetes anyagokból (amennyiben nem jár környezetkárosítással). Hajléképítés természetben található anyagokból gyerekek, felnőttek egyaránt nagy élmény és hasznos ismeretek forrása lehet.

A fenntarthatóságra nevelés jó módszerei a hasznos készségeket fejlesztő kézműves foglalkozások, közös ételkészítés, tartósítás (aszalás, szárítás, befőzés), barkácsolás egyszerű anyagokból (pl. madár- vagy denevérodú, méhmenedék, sörkollektor, aszaló berendezés stb.), valamint régi mesterségek megismerése, kipróbálása (pl. kosárfonás). Ilyen foglalkozáshoz vendégládák is hívhatók. Felnőttek az ökofilozófiai, közösségszervezési, építészeti, energetikai és más elméleti tárgyú beszélgetéseknek is lelkes résztvevői lehetnek.

Globális nevelés keretében gyermekekkel is beszélgethetünk például fogyasztói szokásokról, és reflektálhatunk ezekre. Az ökológiai válság riasztó vonatkozásaira azonban inkább csak akkor fordítsunk figyelmet, ha a gyerekek érdeklődése ezt megkívánja. Ugyanakkor kamaszkortól kezdve ezek is szóba hozhatók, a tizenévesek igazságérzetére, értékorientáció-keresésére, önállóságvágyára, egyéniséggé válásra irányuló törekvésükre alapozva sok jó magot elvetethetünk például a fogyasztói világ fonákságairól, a rövidlátó természetpusztításról, a divatkövetés árnyoldalairól, kizsákmányoláshoz vezető rendszerekről kerítve szót. A globális összefüggések fényében lokális értékekre helyezve a hangsúlyt készíthetnek a táborozók értéktárat a közeli településről (hol van tájház, kitől lehet egészséges háztáji élelmiszert vásárolni, régi mesterséget hol új még valaki, kitől lehet szakszerű segítséget kérni ebben-abbban stb.).

Kicsik-nagyok egyaránt szívesen végeznek közösen értékteremtő fizikai munkát például mások megsegítésével. Nagyon érdemes lehet ezért helyi gazdát, gazdaságot, civil szervezetet, szociális otthont stb. megkeresni, ahol egy-két alkalommal jó hasznát tudják venni sok munkás kéznek. Ha látják az értelmét, akkor szívesen dolgoznak a táborozók, miközben értékes kapcsolatok, tapasztalatok, élmények születnek, ráadásul a helyiek is segítséget kapnak.

Fontos negyedik pillér volna a környezeti nevelésben a közösségisre nevelés, azaz a közösségi élményekkel és a közösség tagjaként működés tapasztalatával felvértező helyzetek, gyakorlatok biztosítása. A táborozás ezt lényegéből fakadóan önmagában is igen jól szolgálja. Irányított beszélgetésekkel, táncprogrammal, közös feladatok szervezésével, szituációs játékokkal, a szabadidő megfelelő biztosításával stb. ezt tovább támogathatjuk. Igen érdemes továbbá dedikált időt szánni a pozitív és negatív napi élmények visszajelzését lehetővé tevő nyilvános beszélgetőköröknek minden nap végén. Ez fontos megerősítésekre és idejében megtörtént problémakezelésekre adhat alkalmat. A táborban kötött ismereteket érdemes ápolni a közbülső időszakokban is, például évközi programok szervezésével.

Kapcsolódó ajánló

A Kisközösségi Program közösségi ökotáborai - sok éve működő közösségi ökotáborok: <http://kiutak.hu/linkek/a-kiskozossegi-program-kozossegi-okotaborai/>

Joseph Cornell: Kézenfogva gyerekekkel a természetben - játékok, gyakorlatok táborvezetőknek:

<http://kiutak.hu/linkek/joseph-cornell-kezenfogva-gyerekekkel-a-termeszetben/>

Fogyasztó Kúra – Környezeti nevelési modulgyűjtemény a fenntartható fogyasztásról - több tucat foglalkozásterv táborokhoz is: <http://kiutak.hu/linkek/fogyaszto-kura-kornyezeti-nevelési-modulgyujtemeny-a-fenntarthato-fogyasztasrol/>

Lehoczky János: Iskola a természetben, avagy a környezeti nevelés gyakorlata - a Tájörök Társasága izgalmas példája:

<http://kiutak.hu/linkek/lehoczky-janos-iskola-a-termeszetben-avagy-a-kornyezeti-nevelés-gyakorlata/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Középhaladó](#), [Oktatásunk](#)

Középhaladó cselekvési tipp 25: Szervezzünk tudásmegosztó intézményeket: népfőiskolát, szabadegyetemet, tanfolyamot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/szervezzunk-tudasmegoszto-intezmenyeket-nepfoiskolat-szabadegyetemet-tanfolyamot/>

A cselekvési tipp leírása

A népfőiskolai mozgalom születését N. F. S. Grundtvig dán polihisztor nevéhez szokás kötni. Az ő szervezői segítségével alapították Dániában 1844-ben az első népfőiskolát tanulni vágyó fiatalok és parasztgazdák. Grundtvig tanítványa, Kristen Kold foglalta rendszerbe a népfőiskolák alapelveit, amelyek a mai napig követendő modellként szolgálnak az ilyesféle kezdeményezések számára. Ezek az alapelvek: a közösség elsősége, a tanulók jogokon alapuló aktív részvétele az oktatás folyamatában, valamint a közös döntéshozatalhoz elengedhetetlen vitakultúra megtanulása és gyakorlása.

A népfőiskolák alapvető jellemzője a demokratikus működés, az önkormányzatiság, az önálló vélemény kialakításának támogatása, az oktatók és tanulók egyenlőségen alapuló viszonya, a felszabadult légkör, az önkéntességre támaszkodó részvétel. A népfőiskolai oktatás sikerét az intézményes oktatás formális előírásait nélkülöző szabad, kötetlen formájának köszönhetjük, mert a népfőiskolákban nem volt osztályozás, számonkérés, bukás, az oktatást mindig a hallgatók igényeihez igazodva szervezték. Egyetlen alkalommal is lehetett lényeges ismereteket elsajátítani, a néhány napos bentlakásos tanfolyamok szintű népszerűek voltak, ugyanakkor több évet átölelő kurzusokat is gyakran szerveztek. Skandináviában a népfőiskolák a [szövetkezetek](#) mellett, azokat kiegészítve működtek. A szövetkezetek és a népfőiskolák közösségisége, demokratikus működése volt az alapja a skandináv államok működésének. Az egymást segítő kisközösségekre támaszkodva jött létre a skandináv modellként ismert szolidáris jóléti állam és az arra jellemző demokratikus kormányzási gyakorlat.

Bár a népfőiskolai mozgalom születését és elveit illetően a fentiek miatt még mi is Dániát tartjuk meghatározónak, Magyarországon Tessedik Sámuel szarvasi evangélikus lelkész már 1780-ban megalapította a "gyakorlati gazdasági intézetet", melyben a helybéli szegény sorsú gazdálkodók ismerkedhettek meg a kor mezőgazdasági újításaival. A kiegyezést követően a Dél-Alföld mezővárosaiban sorra alakultak a '48-as, majd ezek mintájára az agrárszocialista olvasóköri körök, melyek demokratikus működése, oktatási célkitűzései sokban hasonlítottak a dán népfőiskolákéhoz. Az 1930-as években a népi írók mozgalma, a tollukból származó szociográfiai munkák sora világított rá a falusi parasztság nyomorára. A sikeres skandináv mintát követve alakultak népfőiskolák a vidéki Magyarországon. A népi írók harmadikutas politikai elképzeléseinek középpontjában a vidéki szegényparasztság felzárkóztatása állt – rendkívül fontos intézménynek tartották a népfőiskolákat egy demokratikus népi társadalom létrehozása érdekében. A harmincas évek népfőiskolai mozgalmából nőtt ki a Bolyai Kollégium, majd a Győrffy Kollégium – ezek a későbbi népi kollégiumok alapító intézményei. Mindkét kollégium fő célkitűzése volt parasztyerekek és -fiatalok értelmiségi státuszba segítése – mindezt a közösségi és a demokratikus értékek előtérbe helyezésével kívánták elérni. A népi kollégiumok a magyar pedagógiatörténet legsikeresebb kezdeményezésének számítanak, a közösségi tanulás, a demokratikus döntéshozatal és az oktatás példaértékű összekapcsolásával. A nyolcvanas években a népi kollégiumok öröksége a szakkollégiumi mozgalomban, a demokrácia, az autonómia értékeit fontosnak tartó tehetséges vidéki diákok önfejlesztő közösségeiben élt tovább. A rendszerváltás idején a népi írók hagyományát követve az ország számos pontján alakultak népfőiskolai társaságok a korábban politikailag tiltott témák közös megvitatása, az elhallgatott múlt megismerése, valamint a demokrácia gyakorlása céljából. Napjainkban is számos országban léteznek a népfőiskolai elvek szerint működő kezdeményezések, melyek a tudás közösségi átadására szerveződnek. Számos közösségi tudásmegosztó fórum, szabadegyetem, tanfolyam, workshop tudatosan vagy anélkül alkalmazza napjainkban is a népfőiskolák gyakorlatát. A népfőiskolai modellben kidolgozott oktatási formák kiválóan alkalmasak a közösségi, kötetlen szabad tanulásra. Bár a népfőiskola elnevezés ma már idegenül hangzik, működési formája, alapelvei ma is követendőek olyan ismeretek átadására, amelyeket a hivatalos oktatásban nem lehet megszerezni. Ilyen tudás átadására szerveződnek az ökológiai témájú tanfolyamok és szabadegyetemek is.

Kapcsolódó ajánló

K. Horváth Zsolt: Hol vannak a népiek? - a NÉKOSZ (Népi Kollégiumok Országos Szövetsége) működése: <https://kiutak.hu/linkek/horvat-zsolt-hol-vannak-a-nepiek/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Középhaladó](#), [Oktatásunk](#)

Középhaladó cselekvési tipp 26: Szorítsuk vissza az idegenhonos özönfajokat!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/szoritsuk-vissza-az-idegenhonos-ozonfajokat/>

A cselekvési tipp leírása

A nemzetközi kereskedelem és turizmus hatására évszázadok óta fajok tömkelege kerül át egyik földrészről a másikra. Néhány közülük képes tömegesen, kontrollálhatatlanul is elszaporodni, úgynevezett özönfajjává (más néven inváziós fajjává) válni, kiszorítva ezáltal őshonos fajokat. A Kárpát-medencében is jó néhány özönfaj található: ilyen például a fehér akác, a bálványfa, a parlagfű vagy a selyemkóró, az állatfajok közül pedig többek között a harlekinkatica, az ázsiai márványpoloska vagy épp a naphal. Az özönfajjává vált növények rendszerint nagyobb területet uralnak, ahol kevés további faj képes megtelepedni, így rendkívül szegényes élőlénytársulások jönnek létre (gondoljunk például az akácosokra).

Segíthetünk megvédeni az őshonos élőlényeket, illetve társulásait az özönfajok (és olykor más behurcolt fajok) kártételétől. Mindenekelőtt fontos az, hogy még véletlenül se telepítsünk, illetve engedjük szabadon sehova potenciális özönfajt – leginkább körültekintően válasszuk meg az elültetni szánt növényt, illetve még véletlenül se engedjük szabadon megunt házi kedvencünket (pl. ékszerteknőst). Az özönfajok eltávolítása gyakran nagyon munkaigényes feladat, amelyben a hivatásos természetvédelem is rendszerint örömmel veszi a laikus segítséget. Ugyanakkor mindenképp szakemberek felügyeletével végezzük az özönfajok visszaszorítását, hiszen ők tudják pontosan meghatározni a nemkívánatos fajokat, illetve a helyes kezelési módszereket. Szakértelem nélkül lehet, hogy csak rontunk a helyzeten.

Kapcsolódó ajánló

Csiszár Ágnes, Korda Márton (szerk.): Özönnövények visszaszorításának gyakorlati tapasztalatai (ROSALIA kézikönyvek 3.) - sok jógyakorlat, esettanulmányok:
http://kiutak.hu/linkek/ozonnovenyek_visszaszoritasanak_gyakorlati_tapasztalatai/

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 27: Tanuljunk meg környezettudatos építési formákat! Menjünk építési műhelymunkára, képzésre!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/tanuljunk-meg-kornyeztudatos-epitesi-formakat-menjunk-epitesi-muhelymunkara-kepzesre/>

A cselekvési tipp leírása

Az iparosított építés és a nagy távolságú szállítás elterjedése előtt – a XX. század közepéig – még többnyire a közelben elérhető építőanyagokból építkeztek felmenőink. Ha erdőben éltek, akkor fából, ha sziklás hegyvidéken, akkor kőből építkeztek; agyagos területeken pedig gyakran a földből nyerték ki az alapanyagot, ahogy azt az alföldi vályogházak esetében tették. Tetőfedéshez nádat vagy zsúpszalmát kötöttek. Csupa olyan anyagból álltak tehát a házak, amelyek után hulladék nem keletkezett.

A ház befejező vakolása, tapasztása még nem olyan régen is [kalákában](#) folyt: elhívták a rokonokat, szomszédokat segíteni, és alkalomadtán visszasegítették egymást. Az építés során a különböző munkákhoz meghívott kalákások mindenkor ételt és italt kaptak a háziaktól.

Az iparosodás és a városiasodás, az új építőanyagok, a cement és az iparilag előállított égetett téglá kiszorította a hagyományos, természetes építésmódokat, ez a tudás feledésnek indult. Az 1960-as, 1970-es évek hippimozgalmi, a társadalomkritikai felhanggal, a rousseau-i „vissza a természetbe” jelszavával kiköltöző emberek szerte a nyugati világban újra a természetes, helyben található építőanyagokat részesítették előnyben. Az engedély nélküli építésekkel párhuzamosan a környezettudatos anyagok kutatása, új építési technológiák fejlesztése is elindult. Magyarországon a zöldmozgalomnak, illetve azon belül is különösen az ökofalu-mozgalomnak volt nagy szerepe abban, hogy a környezettudatos építőanyagok – értve ezalatt az újrahasznosított építőanyagokat is – egyre elfogadottabbá váljanak. Mára már a szalmabála-építés, a kenderbeton, a döngölt földfal vagy éppen a vályogvakolat környezetre és egészségre gyakorolt előnyös hatásai világszerte elismertek – lakóházak, szállodák, iskolák, lakótelepek épültek már ilyen technológiákkal.

A hazai jógyakorlatok terjedőben vannak, azonban az építőipar szakmunkásaihoz még általánosságban nem jutott el ez a tudás – igaz ez nemcsak a környezetbarát anyagokból készült házak felújítására, hanem az új építésű házakra is. Ezért érdemes elmennünk olyan műhelymunkára, képzésre, ahol avatott szakember mutatja meg a fogásokat.

A 2012-ben indult szalmabála-építő elméleti és gyakorlati képzéseket követte a kenderbetonnal, a vályogépítéssel és a vályogtapasztással kapcsolatos képzések sora. Ezek a műhelymunkák egyaránt hasznosak a házigazdának (akinek a háza felépül) és a résztvevőknek (akik tanulnak) – rövid időn belül kialakul egy közösségi érzés, tapasztalattá válik a közösen végzett munka öröme, a hasznosság érzése. A szemléletmód és egy új tudás elsajátítása mellett a szép múltú hagyomány, a kaláka fölelevenítése is megtörténik.

Aki szeretne környezettudatos anyagokból építkezni, vagy felújítani egy régi vályogházat (a felújítás általában környezetkímélőbb választás, mint újat építeni), annak érdemes csatlakoznia egy ilyen műhelymunkához. Lehetséges továbbá az is, hogy az alább, az ajánlóban említett szervezetek segítségét igénybe véve egy ilyen műhely házigazdájává váljon valaki.

Kapcsolódó ajánló

Környezettudatos Építők Szervezete - a környezettudatos építőanyagokat népszerűsítő egyesület: <http://kiutak.hu/linkek/kornyeztudatos-epitok-szervezete/>

Kovács István – Természetesen ház - házépítés beton és cement nélkül:

<http://kiutak.hu/linkek/kovacs-istvan-termeszetesen-haz/>

Energia és Környezet Alapítvány - szalmabála-építéssel kapcsolatos adatbázis és képzések:

<http://kiutak.hu/linkek/energia-es-kornyezet-alapitvany/>

Medgyasszay Péter – Novák Ágnes: Föld- és szalmaépítéssel:

<http://kiutak.hu/linkek/medgyasszay-peter-novak-agnes-fold-es-szalmaepiteszet/>

Környezettudatos építési segédlet 2018, 2019 - sok információ a környezettudatos házépítéshez: <http://kiutak.hu/linkek/kornyeztudatos-epitesi-segedlet-2018-2019/>

Ertsey Attila – Medgyasszay Péter: Fenntartható építészet útmutató - gyakorló építészeti tanácsai az ökotudatos építéshez: <http://kiutak.hu/linkek/ertsey-attila-medgyasszay-peter-fenntarthato-epiteszet-utmutato/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Középhaladó](#), [Otthonaink és közös tereink](#)

Középhaladó cselekvési tipp 28: Ültessünk fákat, bokrokat – erdősítsünk – létesítsünk parkokat!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/ultessunk-fakat-bokrokat-erdositsunk-letesitsunk-parkokat/>

A cselekvési tipp leírása

Településen kívül. A fa- és bokorsorok számos fajnak nyújthatnak élőhelyet különösen olyan területeken, ahol fásszárú növényzet kevéssé van jelen. Telepítésük tehát nagyon gyakran indokolt, amint az erdőké is. Magyarország eredetileg lényegesen erdősültebb volt, mint manapság. Az erdők számos hasznos nyújtanak számunkra: többek közt megvédik a termékeny talajokat a víz és a szél lehordó munkájától, csökkentik a pusztító árvizek kialakulásának valószínűségét, és kiváló terepet jelentenek a felfrissüléshez. Emiatt mindenképp indokolt volna az erdőtelepítés szerte az országban, elsősorban azokon a vidékeken, ahol az erdősültség alacsony, és az erdőtelepítés nem veszélyezteti a helyi mezőgazdaságot. Az érvényes jogszabályok szerint az erdőtelepítéshez az erdészeti hatóság jóváhagyása szükséges. Továbbá az erdőtelepítésekben is fontos szakemberek részvétele; különösen lényeges odafigyelni arra, hogy őshonos fajokat ültessünk, illetve hogy mindig a helyi adottságoknak megfelelő fajokot, illetve fajon belüli változatokat válasszunk. Természetvédelmi szempontból sem mindig helyes az erdőtelepítés: például fajgazdag gyepterületek erdősítése mindenképp elhibázott ötlet.

Településen belül. A faültetés természetesen történhet civil akció keretében is, de közterületen az önkormányzat, más személy magánterületén pedig a tulajdonos engedélye szükséges hozzá (hacsak nem a [gerillakertészkedést](#) választjuk). A növényválasztásnál fontos, hogy az élőhelynek megfelelő fák, bokrok mellett döntsünk. Lehetőség szerint olyan növényeket ültessünk, amelyek nem igényelnek speciális talajt, sok vizet vagy intenzív növényvédelmet. Érdemes őshonos fajokat választani. Ám még ha tájidegen faj mellett döntünk is, mindenképp tartózkodjunk az özönfajoktól, például a fehér akáctól vagy a bálványfától! Lehetőleg sokféle fajt ültessünk. A fasorok foghíjait se hagyjuk szabadon, nem baj, ha nem egyforma magasak a fák. Sose felejtsük el gondozni is az elültetett fákat, bokrokat.

Kapcsolódó ajánló

10 millió FA - egy remek faültető mozgalom honlapja: <http://kiutak.hu/linkek/10-millio-fa/>

Gonczlik Andrea: Az élő természet adományai - összefoglaló tanulmány az élő természet (benne az erdők) jótéteményeiről: <http://kiutak.hu/linkek/gonczlik-andrea-az-elo-termeszet-adomanyai/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Középhaladó](#)

Középhaladó cselekvési tipp 29: Védjük meg a meglevő települési zöldterületeket!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/vedjuk-meg-a-meglevo-telepulesi-zoldteruleteket/>

A cselekvési tipp leírása

A zöldterületek szerepe a városlakók életminőségében gyakran fölbecsülhetetlen mértékű. A gyepek csökkentik a szálló por mennyiségét. A fák, bokrok javítják a levegőminőséget: nagy lombfelületükkel számos szennyezőanyagot kötnék le. Párolgatásukkal hűtik a levegőt, a nyári kánikulák idején enyhítik a kínzó hőséget. Ablakok elé ültetve kiváló természetes árnyékolást nyújtanak, így is elviselhetőbbé téve lakásaink hőmérsékletét a forró nyári napokon. Zajvédő hatásuk szintén jelentős lehet. Nem utolsósorban pedig élőhelyet nyújtanak egyéb gyönyörködtető élőlényeknek is.

Kapcsolódó ajánló

Radó Dezső: A növényzet szerepe a környezetvédelemben - megalapozott érvek a települési zöldterületek fontossága mellett: <http://kiutak.hu/linkek/rado-dezso-a-novenyzet-szerepe-a-kornyezetvedelemben/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Középhaladó](#)

Haladó cselekvési tipp 1: Akadályozzuk meg a települések, utak, ipari területek indokolatlan terjeszkedését!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/akadalyozzuk-meg-a-telepulesek-utak-ipari-teruletek-indokolatlan-terjeszkedeset/>

A cselekvési tipp leírása

Ne engedjük indokolatlanul terjeszkedni a településeket! A települések sokszor a környező természeti (és mezőgazdasági) területek rovására nyernek teret. Lakóparkok, kertvárosok, ipari és szolgáltató egységek létesülnek zöldmezős beruházással. Nagyon gyakran teljesen indokolatlanul történik mindez: az új épületeket a település már korábban beépített területein is föl lehetne húzni.

Akadályozzuk meg a nem kellően indokolt útépitéseket! Az utak bár nem foglalnak nagy területeket, sokszor nehezen átjárható vagy egyenesen áthatolhatatlan akadályt jelentenek, [nehezítve ezzel az élőlények szabad mozgását](#). Éppen ezért minden tervezett új út esetében megvizsgálandó, hogy járna-e ilyen hatással. Ha igen, különösen megkérdőjelezhető, hogy valóban szükség van-e a megépítésére.

Kapcsolódó ajánló

Pacsuta Péter: Dunakeszi tőzegláp védelmében In: A fenntarthatóság felé való átmenet jó példái Magyarországon, 99-105. oldal - egy sikeres akció Dunakesziről: http://kiutak.hu/linkek/pacsuta_peter_dunakeszi_tozeglapp_vedelmeben/

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Haladó](#)

Haladó cselekvési tipp 2: Alakítsunk szövetkezetet önkéntes alapon!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/alakitsunk-szovetkezetet-onkentes-alapon/>

A cselekvési tipp leírása

Az első alulról szerveződő, valódi szövetkezetet 1844-ben alapította 28 rochdale-i (Észak-Anglia) takács azért, hogy a monopolizált kiskereskedelem silány és drága áru helyett jó minőségű fogyasztási cikkekkel lássák el a szövetkezetbe belépőket. Ennek érdekében a tagok közösen nyitottak boltokat, támogatták az új tagok üzletnyitását, az üzletek hálózatba szerveződését és a minőségi áruk beszerzését. Ettől az időponttól számítják a mai szövetkezeti mozgalom létrejöttét. A rochdale-i takácsok a kor demokratikusan szerveződő iparos- és munkásegyleteinek szolidáris működési mintáit követve alkották meg alapelveiket, átültetve azokat a gazdasági önszerveződés területére. A szövetkezetben minden tagnak az anyagi hozzájárulástól függetlenül azonos beleszólása volt a szervezet döntéseibe. Továbbá korlátozták a tagoknak nyújtott kölcsön kamatát, a haszonból pedig nem a vagyoni hozzájárulás, hanem a szolgáltatás igénybevételének mértéke szerint részesültek a tagok. Segítették egymás és a családtagok oktatását, segélyeket nyújtottak a bajba jutott társaiknak, és csatlakozhatott hozzájuk bárki, aki elfogadta alapelveiket.

A XIX. század második felében számos térségben jelentek meg különböző típusú szövetkezetek, melyek valamilyen korábban rosszul vagy egyáltalán nem működő gazdasági funkciót töltöttek be, követve az eredeti, rochdale-i alapelveket.

Németországban a korábbi középkori apátsági hitelnyújtás hagyományaira alapozva jelentek meg a hitelszövetkezetek, melyek a közösen vállalt garanciával segítették tagjaik hitelfelvételét, gazdálkodását, oktatását, piacra jutását. A skandináv agrárországok kisbirtokos parasztságának szövetkezetei a közös feldolgozásra és értékesítésre szerveződtek, amit kiegészítették a modern mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos tudás közösségi átadásával, a népfőiskolai oktatás megszervezésével. A XX. század közepén a spanyolországi baszk kisebbség a helyi [kaláka](#) („lorra”)

hagyományaira támaszkodva, egy keresztényszociális elveket valló katolikus pap kezdeményezésére az egész baszk régiót átfogó szövetkezeti hálózatot épített fel [Mondragon](#) néven. Ez a szövetkezet az alsófokú oktatástól a kutatásfejlesztésen, a vállalkozásfejlesztésen át a teljes baszk társadalmat átszövő intézményrendszert épített ki, mely sikerrel vette fel a versenyt a piaci szereplőkkel és az állami intézményekkel. A Mondragon mai napig mintája a világ sok szövetkezetének.

Magyarországon a legismertebb szövetkezeti kezdeményezés a Hangya Országos Fogyasztási és Értékesítési Szövetkezet, melyet francia mintát követve a mezőgazdaság modernizálásának céljából alapított gróf Károlyi Sándor a XIX. század végén. A Hangya fogyasztási szövetkezeti hálózata a két világháború között hozzájárult vidéken a helyi élelmiszer-ellátáshoz és a szegénység mérsékléséhez. Azonban a Hangya soha nem működött a rochdale-i alapelveknek megfelelően: döntései nem voltak demokratikusak, a tagságot mindig politikai elköteleződéshez kötötték, a hasznot pedig nem a közös munkában történő részvétel alapján osztották el. A két világháború között az anyaországtól eltérően Erdély gazdaságában, kultúrájában, oktatásában kiemelkedő szerepre tettek szert a helyi hitel-, értékesítő, fogyasztói és iskolaszövetkezetek – ekkor az erdélyi magyar lakosság fele tagja volt legalább egy szövetkezetnek. A hazai szövetkezeti mozgalom számára a mai napig a legfájóbb seb az államszocialista Magyarország erőszakos kollektivizálási politikája, mely nemcsak sok tízezer vidéki család életét keserítette meg, hanem gyakorlatilag fölszámolta a hagyományos paraszti társadalmat és kultúrát is.

A korábbi rossz emlékeknek, a valódi szövetkezeti mozgalom hiányának, valamint a sokszor az eredeti alapelvekkel ellentétes jogi szabályozásnak köszönhetően a szövetkezeti keretekben zajló gazdálkodás a nemzetközi súlyához képest jóval csekélyebb mértékben van jelen a mai Magyarország gazdaságában. Azonban egy gazdasági társulást nem a jogi formája, hanem alapelvei, működésének módja tesz

	<p>szövetkezetté. Ilyen módon működik számos, a méltányos kereskedelmet szem előtt tartó, mezőgazdasági kistermelőket összefogó, kézműveseket tömörítő, illetve közösségi lakásokat fenntartó vállalkozás a világban. Az egyéni profitszerzésen túli célokat – mint a szociális biztonság, az oktatási hátrányok mérséklése, a demokratikus döntéshozatal vagy az ökológiai fenntarthatóság – is fontosnak tartó gazdaság megvalósításának egyik, számos esetben bevált mintával rendelkező lehetősége a szövetkezeti elvek szerint működő vállalkozás alapítása, működtetése.</p> <p>A közös munkára alakult termelési szövetkezetek alap gondolata a közös eszközhasználat, a javak megosztása. A feldolgozó és értékesítő szövetkezetek mintáit követve a kistermelők szövetkezésükkel, a megtermelt élelmiszerek közös feldolgozásával, illetve értékesítésével fölvehetik a versenyt a piac nagy szereplőivel, leküzdve ezzel versenyhátrányaikat. A ma jól ismert közösségi finanszírozás gondolata hitelszövetkezetekben is megjelenhet, ahol a drága banki finanszírozást a közösség, a helyi társadalom szolidaritása helyettesíti.</p> <p>Mindezekon túl a korábbi szövetkezeti hagyományoknak és alapelveknek megfelelően a különböző típusú szövetkezeteknek érdemes együtt is működniük, például az értékesítő és termelő közösségek lehetnek beszállítói a fogyasztási szövetkezeteknek. A közös eszközök megoszthatók a fogyasztói, termelői és értékesítő szerveződések között, finanszírozhatják közösen egymás beruházásait, elősegítve ezzel egy fenntarthatóbb rendszer kialakulását.</p>
<p>Kapcsolódó ajánló</p>	<p>Tanulmánykötet az erdélyi és európai szövetkezetekről: https://kiutak.hu/linkek/szovetkezetek-erdelyben-es-europaban/ Dokumentarista regény a szegények önszervező szövetkezeteiről az USA-ban: https://kiutak.hu/linkek/upton-beall-sinclair-jr-munka-nelkul/ Interjú egy valódi hazai szövetkezet tagjaival: https://kiutak.hu/linkek/milyen-egy-munkahelyen-mindenkivel-egyenlonek-lenni-te-dolgoz-nal-egy-szovetkezetben/</p>
<p>Kategóriák</p>	<p>Általános, Cselekvési tippek, Haladó</p>

Haladó cselekvési tipp 3: Alkossunk ökofalvat!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/alkossunk-okofalvat/>

A cselekvési tipp leírása

Ha az ökológiai válságra sokrétű választ szeretnénk adni, az egyik lehetőség, hogy részt veszünk az ökofalu-mozgalomban. Az ökofalvak emberi léptékű, önellátásra törekvő települések vagy településrészek, ahol az ott élő emberek a természetes folyamatokkal összhangban igyekeznek megvalósítani közös céljaikat, gyógyítani a társadalom és a természet sérüléseit, segíteni egymás kiteljesedését. Minden ökofalu egy kísérlet a fenntartható társadalom felé vezető úton. Olyan életmód elérése a cél, amely a fenntarthatóság több oldalát is egyesíti: az ökológiai oldal mellett a gazdasági és az emberi dimenziót is szem előtt tartja.

Mivel lakóik számára kulcsfontosságú az élő kapcsolat a természettel, ezért az ökofalvak főként vidéki területeken jönnek létre. Városi megfelelőik az öko-cohousingok. Az ökofalvakat nem külső fejlesztők vagy szakértők tervezik meg, hanem a benne élők formálják lépésről lépésre. Fontos cél, hogy döntéseiket átláthatóan és rejtett hatalmi viszonyok nélkül hozzák meg.

Az önfenntartó életmód nem egyenlő a teljes kivonulással a társadalomból: az ökofalvak lakói jellemzően feladatuknak érzik a náluk felhalmozott tudás átadását. Ha szeretnénk csatlakozni egy ökofalhoz, fontos támpontot adhat, ha önkéntesként meglátogatunk már működő kezdeményezéseket, és kipróbáljuk ezt az életmódot, szembesülünk nehézségeivel és szépségeivel egyaránt. Magyarországon az ökofalvakat a Magyar Élőfalú Hálózat (MÉH), a világban pedig a Globális Ökofalu Hálózat (Global Ecovillage Network) kapcsolja össze.

Kapcsolódó ajánló

Farkas Judit: Leválni a köldökzsinóról – Ökofalvak Magyarországon - az ökofalvak legjobb hazai ismerőjének tanulmányai: <http://kiutak.hu/linkek/farkas-judit-levalni-a-koldokzsinorrol-okofalvak-magyarorszagon/>

Bárka vagy fészek - film a visnyeszéplaki élőfaluról: <http://kiutak.hu/linkek/fay-reka-barka-vagy-feszek/>

Öko-Völgy Program - a Krisna-völgyi Öko-Völgy Program honlapja:

<http://kiutak.hu/linkek/oko-volgy-program/>

Beszélgetések az önellátásról 1, 2, 3 - Krisna-völgyi trilógia az önellátásról:

<http://kiutak.hu/linkek/beszelgetesek-az-onellatasrol-1-2-3/>

Kategóriák

[Általános](#), [Cselekvési tippek](#), [Haladó](#)

Haladó cselekvési tipp 4: Állítsunk vissza élőhelyeket természetközeli formájukba!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/allitsunk-vissza-elohelyeket-termeszetkozeli-formajukba/>

A cselekvési tipp leírása

Sokszor megvan a lehetőség arra, hogy az emberi tevékenységek által lerontott élőhelyeket, élőlénytársulásokat természetesebb állapotukba alakítsuk vissza. Például kibetonozott medrű, kiegyenesített patakokat, egykoron lápos vagy mocsaras területeket, vagy akár elcserjésedett gyepterületeket állíthatunk helyre. Egy ilyen folyamatban nélkülözhetetlen szakemberek (mindenekelőtt ökológusok) segítsége, ám egy helyi közösség is kezdeményezheti az élőhely-rehabilitációt, illetve aktív, cselekvő részese is lehet egy ilyen munkának. A helyi idős emberek emlékei is segíthetnek az újraélesztésben. Ha nem mi kezdeményezünk ilyet, csatlakozhatunk is már zajló élőhely-rehabilitációs programokhoz – érdemes érdeklődni a környékünkön működő állami és civil természetvédő szervezeteknél.

Kapcsolódó ajánló

Sáfrány József: Mese a somogyországi patakgörbítőkről - egy jó példa az élőhely-rehabilitációra: <http://kiutak.hu/linkek/safrany-jozsef-mese-a-somogyorszagi-patakgorbitokrol/>

Magyar Nemzeti Parkok - a nemzeti parkok gyűjtőoldalán is fölbukkanhatnak fontos információk a témában: <http://kiutak.hu/linkek/magyar-nemzeti-parkok/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élőlénytársaink](#), [Haladó](#)

Haladó cselekvési tipp 5: Hozzunk létre „tündérkertet” gyümölcs- tájfajták megmentésére és terjesztésére!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/hozzunk-letre-tunderkertet-gyumolcs-tajfajtak-megmentesere-es-terjesztesere/>

A cselekvési tipp leírása

Haszonnövényeink változatossága alapvető jól-létünk szempontjából: ha az egyik változatot elpusztítja egy betegség vagy egy kártevő, esetleg az éghajlat változásához nem képes alkalmazkodni, még mindig ott lehet egy másik. Ráadásul évtrendünk is változatosabb és egészségesebb akkor, ha egy haszonnövénynek több különböző fajtáját fogyasztjuk.

A Kárpát-medencében kifejezetten sokféle gyümölcs terem meg, és ezeknek kiemelkedően sok fajtája jött létre az elmúlt pár ezer év folyamán – köszönhetően gazdálkodók nemzedékei munkájának is. Ez a sokféleség azonban sajnos eltűnőben van. A megmaradt tájfajta gyümölcsfák nagy része magántulajdonban, legtöbbször kertekben található, ám e változatosság mindannyiunk számára érték, így valójában közös tulajdonunk.

Ez a felismerés hívta létre a „[tündérkerteket](#)”: a hazai gyümölcsészet kiemelkedő alakja, a göcseji Kovács Gyula által elindított mozgalom célja olyan kertek létrehozása, amelyekben összegyűjtik és fenntartják egy-egy tájegység jellemző gyümölcsfajta. Ezek a kertek lehetőséget adnak a tájegységünkre jellemző gyümölcsfajták megismerésére, illetve innen továbbszaporíthatjuk őket saját kertjeinkbe is. A tájfajták megőrzésén túl egy ilyen kert számos lehetőséget nyújt a közösség számára is: a gyümölcsöt leszedhetjük, illetve földolgozhatjuk közösen, része lehet például az étkeztetésnek, vagy akár rászorulókat ellátását is javíthatja. Ezen felül a tündérkert oktatási programok helyszíne is lehet. Van példa továbbá arra is, hogy egy településen minden újszülött után elültetnek egy tájfajta gyümölcsfát a tündérkertben. Amennyiben úgy gondoljuk, hogy jó lenne egy ilyen kert a térségünkben, először is járjunk utána, hogy nincs-e már véletlenül: százas nagyságrendű tündérkert létesült már ugyanis Magyarországon a 2010-es évektől. Sajnos egyelőre nem létezik egységes onlajn adatbázisuk, így ez némi kutatómunkát igényelhet. Ha azonban nem találunk ilyet a közelünkben, megfontolhatjuk egy új tündérkert létrehozását. Érdemes közterületet választanunk, továbbá előre átgondolnunk, hogy kik viselik majd a kert gondját, illetve mit kezdünk majd a terméssel. Mindenképp vonjunk be ebbe a munkába szakértőt is!

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Élelmünk](#), [Haladó](#)

Haladó cselekvési tipp 6: Hozzunk létre helyi pénzrendszert!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/hozzunk-letre-helyi-penzrendszert/>

A cselekvési tipp leírása

A helyi pénz olyan alternatív fizetőeszközt jelent, amelynek használata csak egy szűkebb földrajzi térségben lehetséges: egy településen vagy legfeljebb a hozzá tartozó régióban. A térségünkben forgó pénz egy részének helyivé tétele segít abban, hogy a pénz ne áramoljon ki ebből a régióból. A helyi pénz célja a helyi gazdaság erősítése, élénkítése. Segít a szunnyadó helyi kapacitások (például munkaerő, termőföldek) jobb kihasználásában, és ezáltal abban, hogy érdemes legyen a helyben fogyasztott javakat/szolgáltatásokat helyben megteremteni.

A helyi pénz abban is különbözik az állami fizetőeszköztől, hogy nem kötelező elfogadni, önkéntes alapon használják mind az emberek, mind pedig a vállalkozások. Teljes mértékben nem is helyettesítheti, csupán kiegészíti a nemzeti valutát. A helyi pénz kibocsátója lehet egy önkormányzat cége, vállalkozások egy csoportja vagy akár egy civil szervezet. Általában nyomtatott pénzjegyek formájában jelenik meg, de létezik már elektronikusan működő helyi pénz is.

Az elfogadóhelyek általában helyi gazdák, kisvállalkozások, kisboltok, vendéglátóhelyek, amelyek az egymás közötti ügyletek intézéséhez is használhatják ezt a fizetőeszközt, ezzel is segítve egymás megélhetését (természetesen az adójogszabályok betartása mellett). A pénz létrehozói döntenek el, melyik vállalkozás válhat elfogadóhellyé. Mérlegeléskor fontos szempont lehet, hogy a vállalkozás tulajdonosa helyben lakó-e, hiszen fontos, hogy térségünket gazdagítsuk. Érdemes figyelembe venni azt is, hogy hány munkahelyet teremt helyben a vállalkozás. És szintúgy alapvető elv kell legyen, hogy kimondottan környezetterhelő vállalkozások lehetőleg ne kerüljenek be a körbe. Az elfogadóhelyek gyakran adnak árkedvezményt, ha valaki helyi pénzzel fizet náluk.

A világban jelenleg használt pénzrendszerek egyik alapvető tulajdonsága a kamat. Ezzel szemben a helyi pénzrendszereket kamatmentesség vagy negatív kamat jellemzi. Utóbbi azt jelenti, hogy az adott pénzjegy rendszeres időközönként tervezetten veszít az értékéből, azaz például negyedévente 2%-kal kevesebbet ér. Mind a kamatmentesség, mind a negatív kamat arra szolgál, hogy senki ne halmozza föl a pénzt, hanem minél hamarabb adja ki a kezéből, élénkítve ezzel a helyi gazdaságot. A kibocsátónál van lehetőség az állami fizetőeszközt helyi pénzre váltani. A visszaváltás már nem minden helyi pénzrendszer esetében lehetséges, és ahol igen, ott is jellemzően díjat számolnak föl érte. Ez a működési költségek fedezésén túl arra is szolgál, hogy a helyi pénzt lehetőleg ne legyen érdemes visszaváltani, és így a pénz minél inkább helyben maradjon. A visszaváltás díjának egy részét helyi civil szervezetek támogatására is fordíthatja a kibocsátó.

Pályázati pénzt lehet nyerni helyi pénz létrehozására? Tetszenek a művészileg megalkotott pénzjegyek, melyek térségünk nevezetességeit ábrázolják? Szívesen látnánk viszont identitásunk elemeit egy turistacsalogató különlegességben? Izgalmas saját kezűleg „pénzt verni”? Ezek a motivációk sem elhanyagolandók, ám önmagukban biztosan nem elégségesek egy sikeresen működő helyi pénzhez. Sokkal fontosabb az, hogy gondot fordítsunk pénzünk folyamatos megismertetésére és működtetésére! Nem magától értetődő, hogy a helyi pénznek mi is a szerepe, milyen értékeket képvisel, miért jó a használata. Ezért lehetőleg már pénzünk elindítása előtt formáljuk minél többek szemléletét térségünkben. Ezt az ismeretterjesztést akár már az iskoláskorúaknál is elkezdhetjük.

Érdemes tudatosítani magunkban azt is, hogy a helyi pénz pénzbe kerül, hiszen az alapítás költségei mellett (100%-os forintfedezet kell álljon a helyi pénz mögött), a működtetésnek is vannak anyagi terhei, amit folyamatosan vállalni kell. Pénzünk akkor fog jól működni, ha kellően sokan köteleződnek el mellette. Így nyílik ugyanis csak elég lehetőség az embereknek és a vállalkozásoknak arra, hogy a birtokukban lévő helyi

	<p>pénzt számukra valóban szükséges javakra és szolgáltatásokra tudják költeni. Szerte a világban működnek helyi pénzrendszerek, Magyarországon 2010 óta léteznek.</p> <p>Helyi pénzek helyzete Magyarországon és lehetséges szerepük a szociális gazdaságban - átfogó tanulmány a helyi pénzekről: http://kiutak.hu/linkek/helyi-penzek-helyzete-magyarorszagon-es-lehetseges-szerepuk-a-szocialis-gazdasagban/</p> <p>Jacsó Enikő: Helyi pénzek - egy másik átfogó tanulmány a helyi pénzekről: http://kiutak.hu/linkek/jacso-eniko-helyi-penzek/</p> <p>Almássy Tamás: Münchhausen-effektus, avagy a pénz "ökológiája" - olvasmányos tanulmány a helyi pénzről: http://kiutak.hu/linkek/almassy-tamas-munchhausen-effektus-avagy-a-penz-okologiaja/</p> <p>Takács-Sánta András és mtsai: Pénzforradalom az iskolapadból – helyi pénz Prienben és környékén In: Építőkockák egy új világhoz - könyvfejezet általában a helyi pénzekről és az egyik legjobb példáról, a chiemgauerről: http://kiutak.hu/linkek/penzforradalom-az-iskolapadbol-helyi-penz-prienben-es-kornyeken-in-epitokockak-egy-uj-vilaghoz-okologia-kozosseg-boldogulas-helyben-67-73-oldal/</p> <p>Dr. Botos Barbara: Gondolatok a helyi pénzről ithacai szemmel - cikk az egyik leghíresebb helyi pénzről, az Ithaca Hoursról: http://kiutak.hu/linkek/dr-botos-barbara-gondolatok-a-helyi-penzrol-ithacai-szemmel/</p> <p>Takács-Sánta András és mtsai: Bocskai erre büszke lenne – helyi pénz Hajdúnánáson és környékén In: Építőkockák egy új világhoz - könyvfejezet a hajdúnánási bocskai koronáról: http://kiutak.hu/linkek/bocskai-erre-buszke-lenne-helyi-penz-hajdunanason-es-kornyeken-in-epitokockak-egy-uj-vilaghoz-okologia-kozosseg-boldogulas-helyben-74-78-oldal/</p> <p>Dr. Juhász Zita: Mi lesz veled, helyi pénz? - cikk a két úttörő hazai helyi pénz működtetésének nehézségeiről: http://kiutak.hu/linkek/dr-juhasz-zita-mi-lesz-veled-helyi-penz/</p> <p>Helmut Creutz: A pénzsziindróma I-II. Utak a válságmentes piacgazdasághoz - pénzrendszereink átfogó kritikája két kötetben: http://kiutak.hu/linkek/helmut-creutz-a-penzszindroma-i-ii-utak-a-valsagmentes-piacgazdasaghoz/</p> <p>Margrit Kennedy: Gazdasági növekedés és kamatrendszer – Négy alapvető tévedés - rövid kamatkritika és érvek a negatív kamat mellett: http://kiutak.hu/linkek/margrit-kennedy-gazdasagi-novekedes-es-kamatrendszer-negy-alapveto-tevedes/</p> <p>Bernard Lietaer, Christian Arnspenger, Sally Goerner, Stefan Brunnhuber: Pénz és fenntarthatóság – A hiányzó láncszem - könyv pénzrendszereink kritikájáról és az alternatívákról: http://kiutak.hu/linkek/bernard-lietaer-christian-arnspenger-sally-goerner-stefan-brunnhuber-penz-es-fenntarthatosag-a-hianyzo-lancszem/</p> <p>Bernard Lietaer, Stephen Belgin: Új pénz egy új világnak - egy másik könyv pénzrendszereink kritikájáról és az alternatívákról: http://kiutak.hu/linkek/bernard-lietaer-stephen-belgin-uj-penz-egy-uj-vilagnak/</p> <p>Katie Teague: Pénzt és életet - film pénzrendszerünk (és különösen a kamat) kritikájáról: http://kiutak.hu/linkek/katie-teague-penz-es-eletet/</p>
Kapcsolódó ajánló	
Kategóriák	Cselekvési tippek , Haladó , Pénzünk

Haladó cselekvési tipp 7: Hozzunk létre ökotudatos co-housingot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/hozzunk-letre-okotudatos-co-housingot/>

A cselekvési tipp leírása

A co-housing (amelyre megfelelő magyar elnevezés egyelőre nem létezik) olyan, jellemzően városi lakóhelyet jelent, ahol emberek önszántukból alkotnak egy közösséget, részt vesznek a házuk tervezésében, és maguk szervezik a lakóközösségük életét. A co-housingban élők ökolábnyma általában is alacsonyabb az átlagnál – de léteznek kimondottan ökotudatos co-housingok is, amelyek gyakorlatilag az városi megfelelői.

A co-housing mozgalom az 1960-as években Nyugat-Európából, elsősorban Dániából indult. Úttörői az ökológiai fenntarthatóság elveit tükröző életforma mellett a városi élet előnyeit és az egykori falusias élet közösségi kapcsolatait szerették volna ötvözni. A co-housing leginkább Észak- és Nyugat-Európában terjedt el, de Észak-Amerikában és Ausztráliában is van rá példa.

A co-housing olyan lakhatási forma, amelyben a lakók közös célok és érdekek mentén, a közösségi összefogás erejével alakítják ki, illetve fejlesztik lakhatási feltételeiket és lakókörnyezetüket. A lakók önkéntesen és tudatosan vállalják a közösséget egymással, az általuk meghatározott mértékben közös tereket, továbbá feladatokat, tevékenységeket osztanak meg egymás között. Előbbire példa egy közös barkácsszoba, étkező vagy mosókonyha, utóbbira pedig a közös kertészkedés, filmnézés vagy akár egy rendszeres heti vacsora. A co-housingok hat ponttal határozhatók meg: (1) a használók, lakók részt vesznek a tervezési, létrehozási folyamatokban; (2) az épület(ek) és környezetük létrehozása/átalakítása közösségi tervezés eredménye; (3) privát és közösségi létesítmények egyaránt megtalálhatók benne; (4) a lakóközösség maga szervezi a ház belső ügyeit, a lakók közös életét; (5) a döntési struktúra nem hierarchikus rendszerben működik; valamint (6) az egyes háztartások különálló jövedelemmel rendelkeznek.

A co-housing-közösségek tagjainak az átlagnál alacsonyabb ökolábnyma fakad egyrészt a javak közösségi megosztásából, legyen szó szerszámok, háztartási kisgépek vagy akár autók jól megszervezett közös használatáról. De ugyanígy említhetjük a közösségi bevásárlásokat is, amelyek az autóhasználat csökkenését eredményezik ahhoz képest, mintha minden háztartás egyénileg vásárolna. Másrészt fakad a helyben elérhető kapcsolatok és programok lehetőségéből is, aminek következtében a lakók kevesebbet járnak el a lakóhelyüktől távol elérhető programokra, illetve főként helyben kötnek barátságokat. Harmadrészt co-housingban lakni, a co-housingok hálózatához tartozni egyfajta szellemiséget is jelent, elköteleződést nem csupán a saját lakóközösség iránt, de szolidáris közösségvállalást a tágabb környezet felé is. A közösségek egymástól is vesznek át a környezeti problémákra érzékenyen reagáló jó gyakorlatokat. A környezetbarát technológiák használatának lehetősége is szélesebb körű számukra, mint az önálló háztartások lakóinak.

Kapcsolódó ajánló

Közösségben Élni blog - a co-housingokat itthon népszerűsítő kezdeményezés blogja:

<http://kiutak.hu/linkek/kozossegben-elni-blog/>

Glatz Zsófia: Közöségi lakóhelyek Magyarországon, mint a lakásrendszer társadalmi befogadást támogató új eszközei - a közöségi lakhatást a társadalmi integráció szemszögéből bemutató értekezés:

<http://kiutak.hu/linkek/glatz-zsofia-kozossegi-lakohelyek-magyarorszagon-mint-a-lakasrendszer-tarsadalmi-befogadast-tamogato-uj-eszkozoi/>

Takács-Sánta András és mtsai: Együtt élni, de nem kényszerből – co-housing Magyarországon és Hollandiában In: Építőkockák egy új világhoz – Ökológia, közösség, boldogulás – helyben!, 104-115. oldal - a co-housingok áttekintése konkrét példákkal kiegészítve: <http://kiutak.hu/linkek/takacs-santa-andras-es-mtsai-egyutt-elni-de-nem-kenyszerbol-co-housing-magyarorszagon-es-hollandiaban-in-epitokockak-egy-uj-vilaghoz-okologia-kozosseg-boldogulas-hel/>

Babos Annamária, Horogh Petra, K. Theisler Katalin: CO-HOUSING – Példák Bécsben és a közösségi együttélés lehetőségei Budapesten, In: A RÉGI-ÚJ MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET MELLÉKLETE 18, 101 pp. 69-76 - bécsi példák a co-housingra itthoni hasznosítási lehetőségekkel: <http://kiutak.hu/linkek/babos-annamaria-horogh-petra-k-theisler-katalin-co-housing-peldak-becsben-es-a-kozossegi-egyutteleles-lehetosegei-budapesten-in-a-regi-uj-magyar-epitomuveszet-melleklete-18-101-pp-69-7/>

Komlósi Bence, K. Theisler Katalin: Kooperatív lakozás, avagy egy közösségi lakásmodell. In: Építész Műhely Közöny 232. - nyugati példák és hazai lehetőségek a co-housingra: <http://kiutak.hu/linkek/komlosi-bence-k-theisler-katalin-kooperativ-lakozas-avagy-egy-kozossegi-lakasmodell-in-epitesz-muhely-kozlony-232/>

K. Theisler Katalin, Babos Annamária, Paskuj Benedek, Somogyi Flóra: Közöségi csoportházak a kertvárosban. In Gerőházi É., Hegedűs J., Perényi T., Szemző H. (szerk): Innovatív megoldások a lakásproblémákra – tanulmány egy kertvárosi mintaprojektről a felméréstől a kiválasztáson át a tervezésig: <http://kiutak.hu/linkek/k-theisler-katalin-babos-annamaria-paskuj-benedek-somogyi-flora-kozossegi-csoporthazak-a-kertvarosban-in-gerohazi-e-hegedus-j-perenyi-t-szemzo-h-szerk-innovativ-megoldasok-a-lakasprobl/>

Kategóriák

[Általános](#), [Cselekvési tippek](#), [Cselekvési tippek](#), [Haladó](#), [Haladó](#), [Otthonaink és közös tereink](#)

Haladó cselekvési tipp 8: Hozzunk létre újrahasználati központot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/hozzunk-letre-ujrahasznalati-kozpontot/>

A cselekvési tipp leírása

Az újrahasználati központok célja a kidobásra ítélt, feleslegessé vált tárgyak (pl. bútor, ruha, háztartási gépek, számítástechnikai eszközök) begyűjtése, raktározása, illetve szükség esetén azok megjavítása, felújítása annak érdekében, hogy utána újraértékesítésre vagy adományozásra kerüljenek. A hulladékká vált tárgyak, alkatrészek környezetkímélő kezeléséről is gondoskodnak, így sokszor hulladékudvar is található a központok területén vagy közelében. Az újrahasználati központok többféleképpen is hozzájuthatnak a használt tárgyakhoz: például intelligens (házhoz menő) lomtalanítás, hagyatéki lomtalanítás, valamint vállalati lomtalanítás vagy selejtezés útján. Egyes újrahasználati központok egyetlen tárgytípusra specializálódtak (pl. bútor), másutt ugyanakkor többfélével is foglalkoznak. A központok nagyon fontos tevékenysége a javítás, felújítás (leginkább ebben különböznek a hulladékudvaroktól). Ennek köszönhetően sok tárgyat meg lehet menteni attól, hogy idő előtti hulladékká váljanak, élettartamuk jelentősen megnövelhető.

Az újrahasználati központok munkahelyteremtő képessége is számottevő lehet, mivel rengeteg munkaerő-igényes feladat adódik itt a logisztikától kezdve az értékesítésen és az adminisztráción át a szakképzettséget igénylő javítási, felújítási munkálatokig. Gyakori, hogy szociális munkásokat, illetve csökkent munkaképességű embereket alkalmaznak, munkanélküliek át- és továbbképzését segítik, vagy éppen szakképzési rendszerek részesei (például gyakornokokat foglalkoztatnak). Emiatt a központok széles helyi partnerhálózattal rendelkeznek: civil szervezetekkel, szociális intézményekkel, önkormányzatokkal, hulladékgazdálkodó cégekkel, vállalatokkal, valamint oktatási intézményekkel állnak kapcsolatban.

Újrahasználati központot működtethet önkormányzat, hulladékgazdálkodási cég, de akár társadalmi vállalkozás is. Érdemes jól megközelíthető helyen létesíteni. Európa-szerte működnek újrahasználati központok, sok esetben hálózatba tömörülve, azonban hazánkban egyelőre — klasszikus formájukban legalábbis — nem léteznek. Külföldi tapasztalatok azt mutatják, hogy hosszabb távú fennmaradásukhoz jellemzően állami vagy egyéb támogatás szükséges.

Kapcsolódó ajánló

Nem klasszikus újrahasználati központok Magyarországon: <https://kiutak.hu/linkek/fkf-ujrahasznalati-kozpontok>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Haladó](#)

Haladó cselekvési tipp 9: Működtessünk adományboltot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/mukodtessunk-adomanyboltot/>

A cselekvési tipp leírása

Az adománybolt (charity shop) egy Angliából a XX. század közepén indult társadalmi vállalkozási forma. Ezeken a helyeken olyan használt cikket értékesítenek, amiket adományként kapnak az emberektől vagy szervezetektől – ezek a könyvektől kezdve a ruhaneműkön és a játékokon át egészen a konyhai eszközökig szinte bármik lehetnek. A boltok a használt tárgyak eladásából származó bevételt valamilyen társadalmi cél elérésére fordítják. E cél szerint osztályozva az adományboltok két fő típusát különíthetjük el. Az egyik civil szervezeteket támogat az adományok eladásából származó bevétellel (vagyis forrásteremtő tevékenységet folytat), és jellemzően önkéntesek dolgoznak benne. A másik típus fő célja a munkahelyteremtés. Ezek a boltok a bevétel jelentős részét (vagy akár az egészét) a fenntartásra és a foglalkoztatásra fordítják. Létezik „vegyes” típus is, amikor az adományboltok egyszerre célja a foglalkoztatás és valamilyen további társadalmi cél elérése. Az adományboltoknak környezeti és szociális szempontból egyaránt kedvező hatásaik vannak. Környezeti szempontból azért, mert számos, valakinek feleslegessé vált használati tárgy végül nem kerül a szemétkosárba – hiszen ami az egyik embernek már nem érték, az a másiknak akár kincs is lehet. Szociális szempontból pedig azért, mert ezekben az üzletekben olcsón kaphatók használati tárgyak – ezzel lehetőség nyílik arra, hogy hátrányos helyzetű társadalmi csoportok tagjai (pl. nyugdíjasok, hajléktalanok, munkanélküliek) is hozzáférjenek ezekhez az árucikkekhez. A rászorulókon kívül sokan egyszerűen felelős fogyasztói megfontolásból vásárolnak ezekben az üzletekben. Magyarországon 2009 óta működnek adományboltok Budapesten és több nagyobb városban.

Kapcsolódó ajánló

Takács-Sánta András és mtsai: A te szemed az ő kincse – adományboltok itthon és külföldön In: Építőkövek egy új világhoz – Ökológia, közösség, boldogulás – helyben!, 35-43. oldal - összefoglaló könyvfejezet az adományboltokról hazai példákkal: <http://kiutak.hu/linkek/takacs-santa-andras-es-mtsai-a-te-szemeted-az-o-kincse-adomanyboltok-itthon-es-kulfoldon-in-epitokockak-egy-uj-vilaghoz-okologia-kozosseg-boldogulas-helyben-35-43-o/>
Holy Duck! - ezen a blogon több bejegyzés is foglalkozik az adományboltokkal a ruhák szempontjából: <http://kiutak.hu/linkek/holy-duck/>

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Haladó](#)

Haladó cselekvési tipp 10: Működtessünk csomagolásmentes boltot!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/mukodtessunk-csomagolasmentes-boltot/>

A cselekvési tipp leírása

Nem is olyan régen, nagyjából két nemzedékkel ezelőtt jellemzően még csak a legszükségesebb csomagolást kapták a termékek. Majd szépen lassan odáig jutottunk, hogy már szinte a csomagolást is becsomagolják. Válaszul a rengeteg felesleges csomagolóanyag problémájára a XXI. század elején egyes nyugati országokban csomagolásmentes boltok kezdtek nyílni.

Ezekben az üzletekben az árukat nagy kiszereelésben találjuk – különféle tartályokban vagy például a liszteket zsákokban -, a vásárlóknak pedig tárolódobozokkal, üvegekkel felszerelve kell érkezniük. Vásárlás előtt tárolóikat a pultnál mérlegre helyezik, lemérik, ezután töltik meg őket. Egyes árukat, például tejtermékeket becsomagolva lehet ugyan vásárolni, ám ezek tárolói mindig visszaválthatók.

Csomagolásmentes bolt működtetésénél is fontos, hogy lehetőleg helyi, szezonális, ökológikus gazdálkodásból származó élelmiszerek legyenek a polcokon. Emellett ezekben az üzletekben gyakran kaphatók tisztítószeresek, tisztálkodószeresek, kézműves termékek vagy akár ökokönyvek is. Nem mellékesen egy csomagolásmentes bolt közösségi események színtere is lehet.

Az ideális az volna, ha bárki gyalog vagy kerékpárral könnyen el tudna érni egy-egy ilyen üzletet.

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Haladó](#)

Haladó cselekvési tipp 11: Működtessünk kölcsönzöt!

Fotózz le!

<https://kiutak.hu/linkek/mukodtessunk-kolcsonzot/>

A cselekvési tipp leírása

Alig néhány évtizeddel ezelőtt még számos kölcsönző működött Magyarországon, ahonnan sokféle tárgyat lehetett rövid időre bérelni. Azóta jócskán megcsappant ezeknek az üzleteknek a száma. Ma már az számít bevettnek, hogy mindenkinek szinte minden tárgya saját tulajdonú — függetlenül attól, hogy hányszor használja ezeket. Holott több szempontból is előnyösebb volna, ha csak akkor lenne nálunk egy adott tárgy, amikor valóban szükségünk van rá.

Ha éppen nincs olyan ismerősünk, akitől kölcsön tudnánk kérni a szükséges tárgyat, akkor a következő legjobb megoldás az időszakos bérlés. Sajnos manapság viszonylag olcsón be tudjuk szerezni a legtöbb terméket (kihasználva távoli országok olcsó munkaerejét, illetve azt, hogy a gyártás és a szállítás során föllépő környezetterhelést alig kell megfizetni), így anyagi szempontból nem sok minden ösztönöz bennünket a kölcsönzésre. Ugyanakkor rengeteg fölösleges környezetterhelést előzhetnénk meg akkor, ha nem gyártanánk le olyan termékeket, amelyek azután az idő döntő részében parlagon hevernek. Drágább holmik esetén pedig valóban tudunk takarékoskodni is a kölcsönzéssel, arról nem is beszélve, hogy otthonunkban nem foglalja fölöslegesen a helyet mindenféle kacat.

Kölcsönözni nemcsak ritkán vagy rövid ideig használt tárgyakat (pl. könyveket, alkalmi ruhákat, sporteszközöket, társasjátékokat, járműveket, barkácsológépeket, rendezvénykellékeket) praktikus. A kölcsönzés kiváló lehetőség akkor is, amikor nagyobb értékű, a későbbiekben várhatóan gyakran használt eszköz beszerzése előtt állunk, de szeretnénk kipróbálni többfelét is, mielőtt vásárlásra adjuk a fejünket — ilyen például a mosható pelenka, a babakocsi vagy sokféle túrafelszerelés.

A kölcsönzés abban különbözik a [tárgyak megosztásától](#) és a [szívességbankoktól](#), hogy pénzbeli díja van (bár akadnak ritka kivételek, amikor ingyenes a szolgáltatás), sőt nagyobb értékű tárgyaknál rendszerint letétbe is kell helyezni egy bizonyos összeget. Ettől függetlenül kölcsönzöt nemcsak vállalkozás működtethet, hanem például civil szervezet vagy önkormányzat is.

Kapcsolódó ajánló

-

Kategóriák

[Cselekvési tippek](#), [Cuccaink és lomjaink](#), [Haladó](#)